

EUROPESE CENTRALE BANK
BANKENTOEZICHT

SSM SREP- Methodiekboekje

- Uitgave van 2017 – toe te passen in 2018 -

Gelijk speelveld - Hoge toezichtsnormen - Solide risicobeoordeling

- **Gelijk speelveld:** De SREP (Supervisory Review and Evaluation Process – Procedure van prudentiële toetsing en evaluatie) wordt momenteel voor **de derde keer** uitgevoerd aan de hand van:
 - een **gemeenschappelijke methodiek**
 - een **gemeenschappelijk besluitvormingsproces** dat onderlinge vergelijkingen en horizontale analyses op brede schaal mogelijk maakt

- **Hoge toezichtsnormen:**
 - conform de **EBA-richtsnoeren inzake SREP** en gebaseerd op best practices, binnen het SSM en zoals aanbevolen door internationale organen
 - **evenredigheid, flexibiliteit en voortdurende verbetering**
 - toezichtsbesluiten – **niet alleen aanvullende kapitaalvereisten, maar ook aanvullende maatregelen** die op specifieke zwakke punten van banken zijn toegesneden

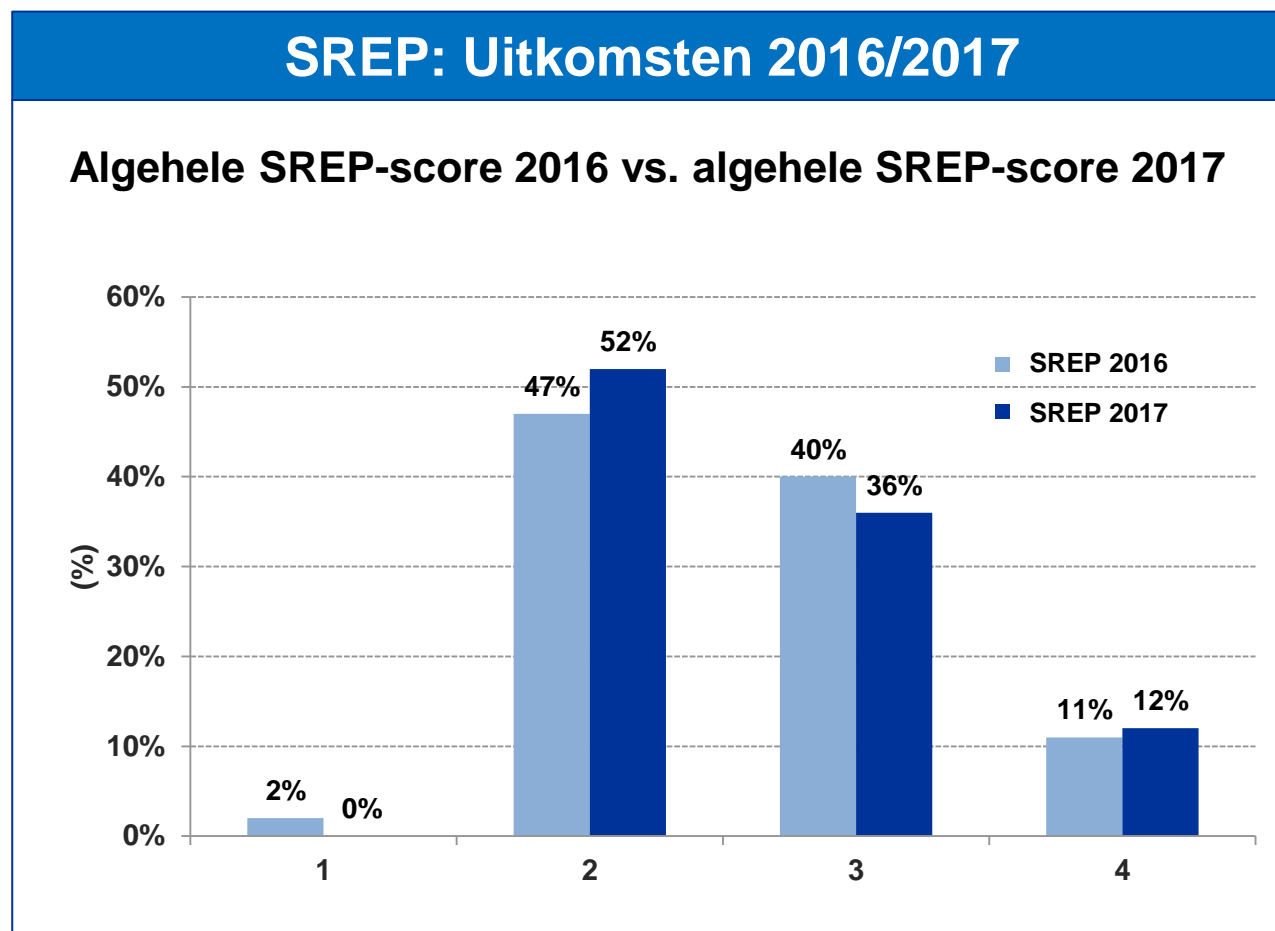
- **Solide risicobeoordeling:**
 - **combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve elementen**
 - **holistische beoordeling** van de levensvatbaarheid van instellingen, rekening houdend met hun specifieke kenmerken
 - **toekomstgericht perspectief**, bv. de in 2016 uitgevoerde stresstests, de IRRBB-gevoeligsheidsanalyse in het kader van de stresstest van 2017

Inhoud

- 1 SREP – Uitkomsten van 2017
- 2 SREP – Rechtsgrondslag
- 3 SREP – Overzicht
- 4 SREP – Methodiek
- 5 SREP – Waar staan we?

In 2017 heeft het SSM zijn derde SREP-cyclus uitgevoerd voor belangrijke instellingen in 19 landen

- Vergeleken met vorig jaar zijn de risico's redelijk stabiel, hetgeen resulteert in een betrekkelijk stabiel algemeen risicoprofiel, maar:
 - Winstgevendheid blijft een probleem
 - Hoog niveau van NPL's nog steeds een aandachtspunt
 - ICAAP en ILAAP moeten door de banken verder worden verbeterd

Toelichting:

- De waarden voor SREP 2017 zijn gebaseerd op 105 banken waarvoor de SREP 2017-besluiten werden afgerond per 30 november 2017.
- De waarden voor SREP 2016 zijn gebaseerd op 106 banken waarvoor de SREP 2016-besluiten werden afgerond per 30 november 2016 en werden gepubliceerd in de uitgave van 2016 van het SSM SREP-Methodiekboekje.

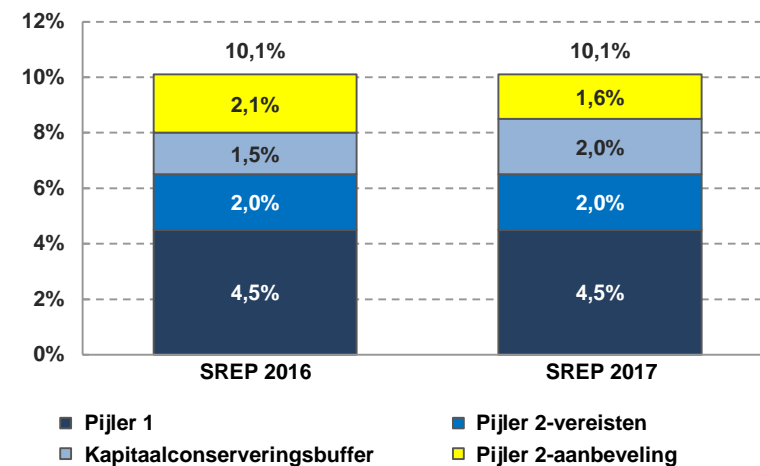
Algehele consistentie in de CET1-eis tussen SREP van 2016 en SREP van 2017

- Over het geheel genomen is de voorziene CET1-eis (exclusief systeembuffers), vergeleken met vorig jaar, stabiel (10,1%).
- Naast de stabiliteit van de algehele CET1-kapitaaleis is er een aanzienlijk aantal idiosyncratische veranderingen opwaarts en neerwaarts

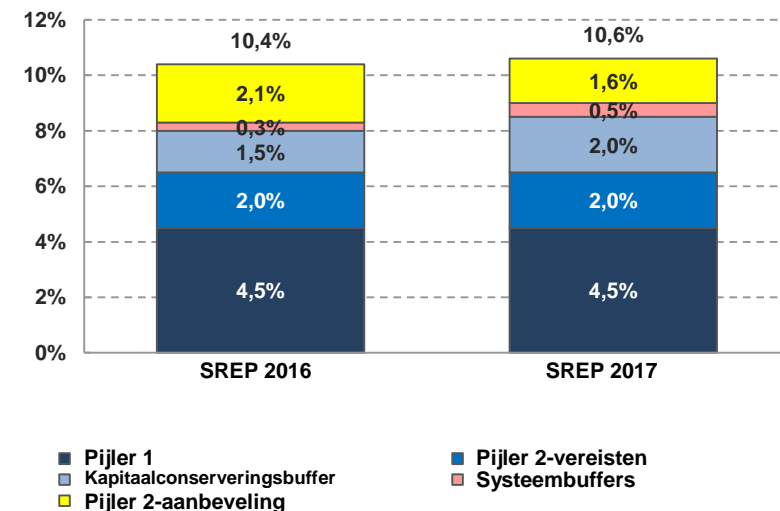
Toelichting:

- Enkelvoudige gemiddelden. Op basis van voor RWA ('risk-weighted assets') gewogen gemiddelden stijgt de CET1-eis, exclusief systeembuffers, ook met 10 basispunten, van 9,5% tot 9,6%.
- De CET1-eis wordt berekend zonder rekening te houden met de noodzaak ook Pijler 1 AT1/T2 te dekken in geval van tekort aan AT1 en T2.
- De waarden voor SREP 2017 zijn gebaseerd op SREP 2017-besluiten die werden afgerond per 30 november 2017.
- De waarden voor SREP 2016 zijn gebaseerd op SREP 2016-besluiten die werden afgerond per 30 november 2016 en die werden gepubliceerd in de uitgave van 2016 van het SSM SREP-Methodiekboekje.

CET1-eis (exclusief systeembuffers)

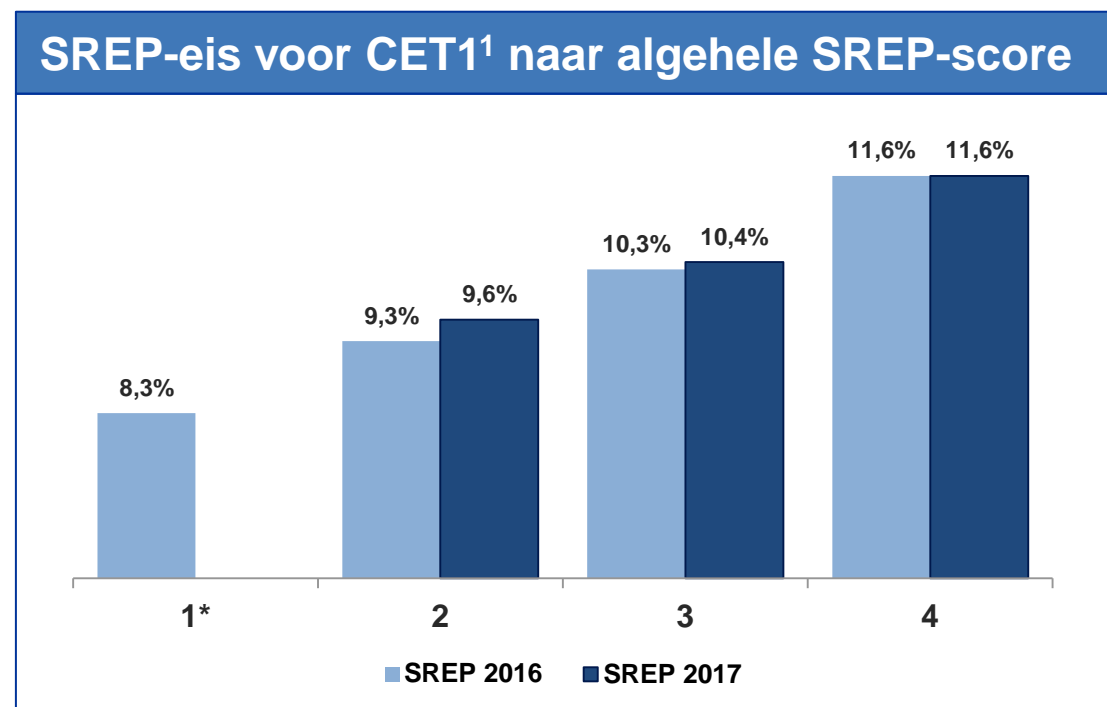

CET1-eis (inclusief systeembuffers)

SREP CET1-eis per score vergelijkbaar met 2016

- Overeenkomstig de uitkomsten van SREP 2016, stijgt de CET1-eis in SREP 2017 naarmate de SREP-score hoger is

¹ Pijler 1 + Pijler 2-vereiste + Kapitaalconserveringsbuffer + Pijler 2-aanbeveling. Exclusief systeembuffers (G-SII, O-SII en systeemrisicobuffer)

Toelichting:

- De waarden voor SREP 2017 zijn gebaseerd op SREP 2017-besluiten die werden afgerond per 30 november 2017.
- De waarden voor SREP 2016 zijn gebaseerd op SREP 2016-besluiten die werden afgerond per 30 november 2016 en die werden gepubliceerd in de uitgave van 2016 van het SSM SREP-Methodiekboekje.

* Geen instelling met een algehele SREP-score van 1 in SREP 2017.

Liquiditeitsmaatregelen

Er werden 39 banken geïdentificeerd waarvoor **liquiditeitsgerelateerde maatregelen** werden voorzien.

- Er zijn 35 banken met alleen kwalitatieve SREP-liquiditeitsvereisten. De vereisten lopen uiteen en hebben te maken met een breed scala van onderwerpen binnen het liquiditeitsrisicobeheer, bv. verbetering van het ILAAP
- Er zijn 2 banken met zowel kwalitatieve als kwantitatieve SREP-liquiditeitsvereisten (bv. in vreemde valuta luidende liquiditeitsbuffers)
- Er zijn 2 banken met alleen kwantitatieve SREP-liquiditeitsvereisten

Andere kwalitatieve maatregelen

84 banken met voorziene **kwalitatieve maatregelen**

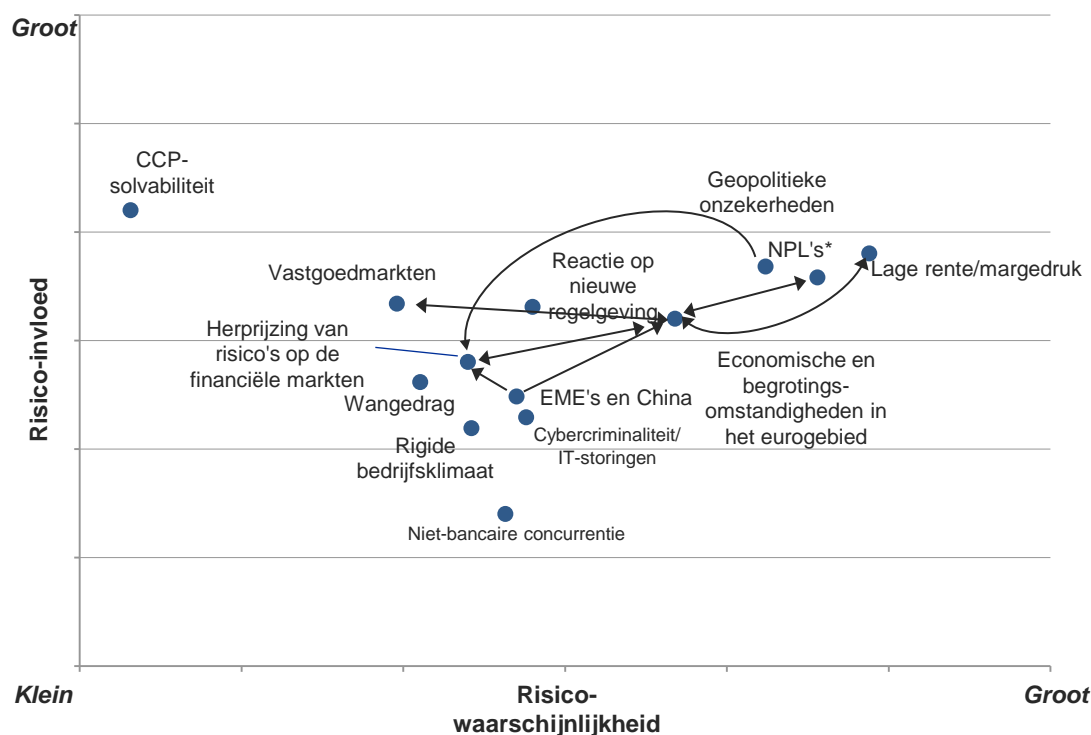
- Kwalitatieve maatregelen worden voorzien voor de meeste banken die in SREP 2017 een score 4 kregen, terwijl voor de resterende banken andere toezichtsmaatregelen zijn genomen
- De voorziene maatregelen betreffen het gehele scala van beoordeelde banken
- De maatregelen hebben betrekking op een breed scala van zwaktes (bv. NPL's, interne governance, IFRS 9, BCBS 239, gegevenskwaliteit, operationeel risico, IRRBB)

Bovenop de kwalitatieve maatregelen in SREP passen JST's vaak andere diverse toezichtsacties toe, zoals operationele maatregelen of follow-upbrieven over bv. IRRBB.

De SREP-cyclus van 2017 vestigde met name de aandacht op uitdagingen ten aanzien van winstgevendheid en kapitaaltoereikendheid

- Aanhoudende periode van **lage rente** drukt op de rentemarges en vormt aldus een uitdaging voor de winstgevendheid van banken.
- De **NPL**-ratio's daalden het vorig jaar; het aantal banken in het eurogebied met hoge NPL-niveaus blijft echter aanzienlijk.
- Hoewel de **economische en begrotingsomstandigheden in het eurogebied** verbeterden, hebben sommige landen nog steeds te maken met schuldhoudbaarheidsproblemen, waardoor deze landen kwetsbaar zijn voor een mogelijke herprijsing op de obligatiemarkten.
- Dit is met name relevant tegen de achtergrond van historisch hoge niveaus van **geopolitieke onzekerheid** die zouden kunnen leiden tot een plotselinge herprijsing van risico's op de financiële markten. De politieke onzekerheid rond Brexit creëert eveneens uitdagingen, waaronder ten aanzien van bedrijfscontinuïteit en overgangsriscico's, alsmede macro-economische en reguleringsriscico's.

Belangrijkste risico's voor SSM-banken in 2018

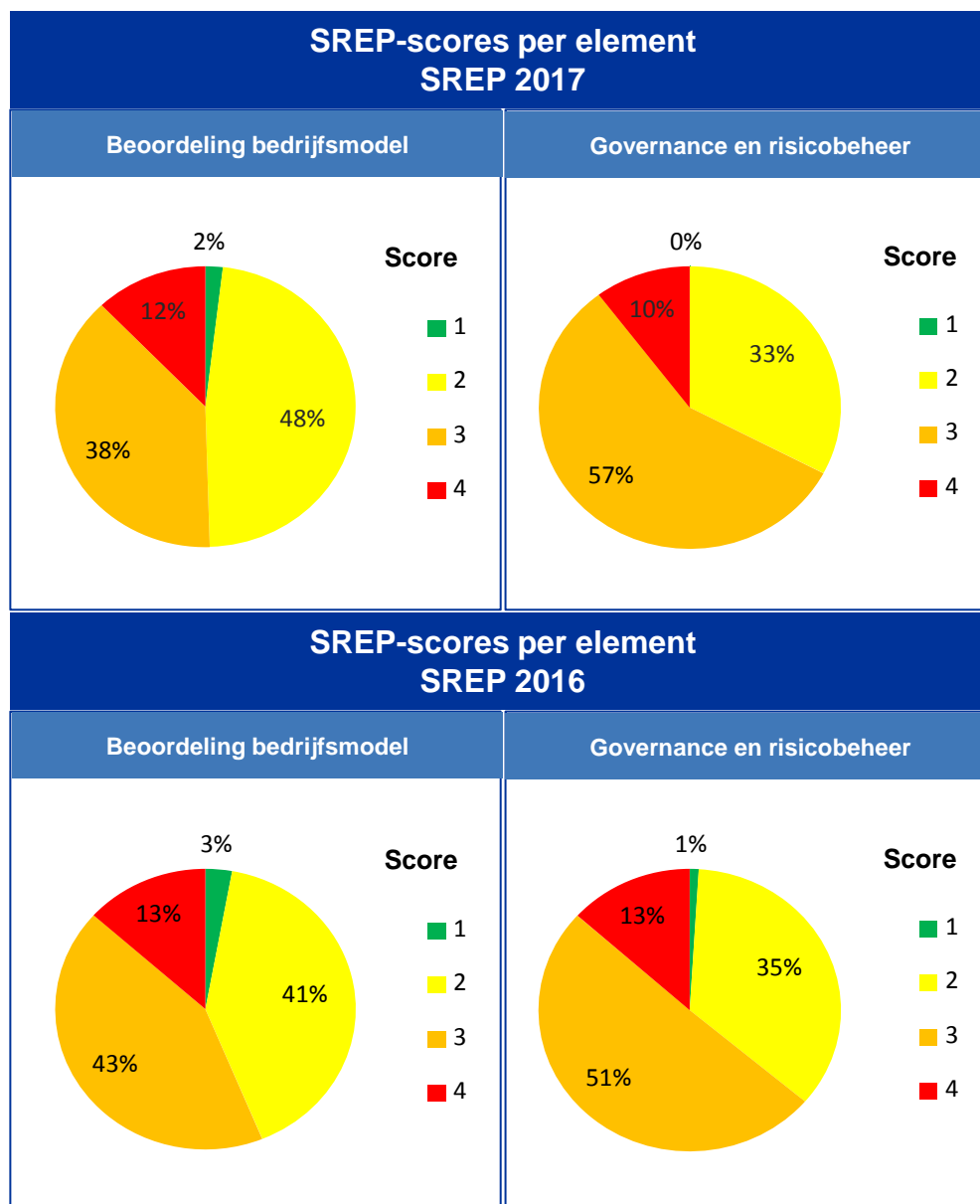
Bron: ECB en nationale toezichhoudende instanties

* NPL's: deze risicofactor is alleen relevant voor banken in het eurogebied met hoge NPL-ratio's

Toelichting: Risico's staan niet op zichzelf en kunnen elkaar oproepen of versterken – dit wordt aangegeven door middel van de pijlen in de grafiek, die de belangrijkste transmissiekanalen voorstellen.

Ontwikkeling van SREP-scores per element in 2016 en 2017

- **Winstgevendheid blijft een probleem**
 - Stabiel aantal verlieslijdende instellingen; 7 instellingen niet winstgevend sinds het begin van SSM;
 - Wat positief is: 24 instellingen uit 12 verschillende landen hebben de afgelopen 3 jaar een betrekkelijk goed niveau van winstgevendheid laten zien
- **Vele instellingen nog steeds met uitdagingen bij het risicobeheer**
 - Met name wat betreft de risico-infrastructuur, gegevensaggregatie- en rapportagecapaciteit, en interne audits

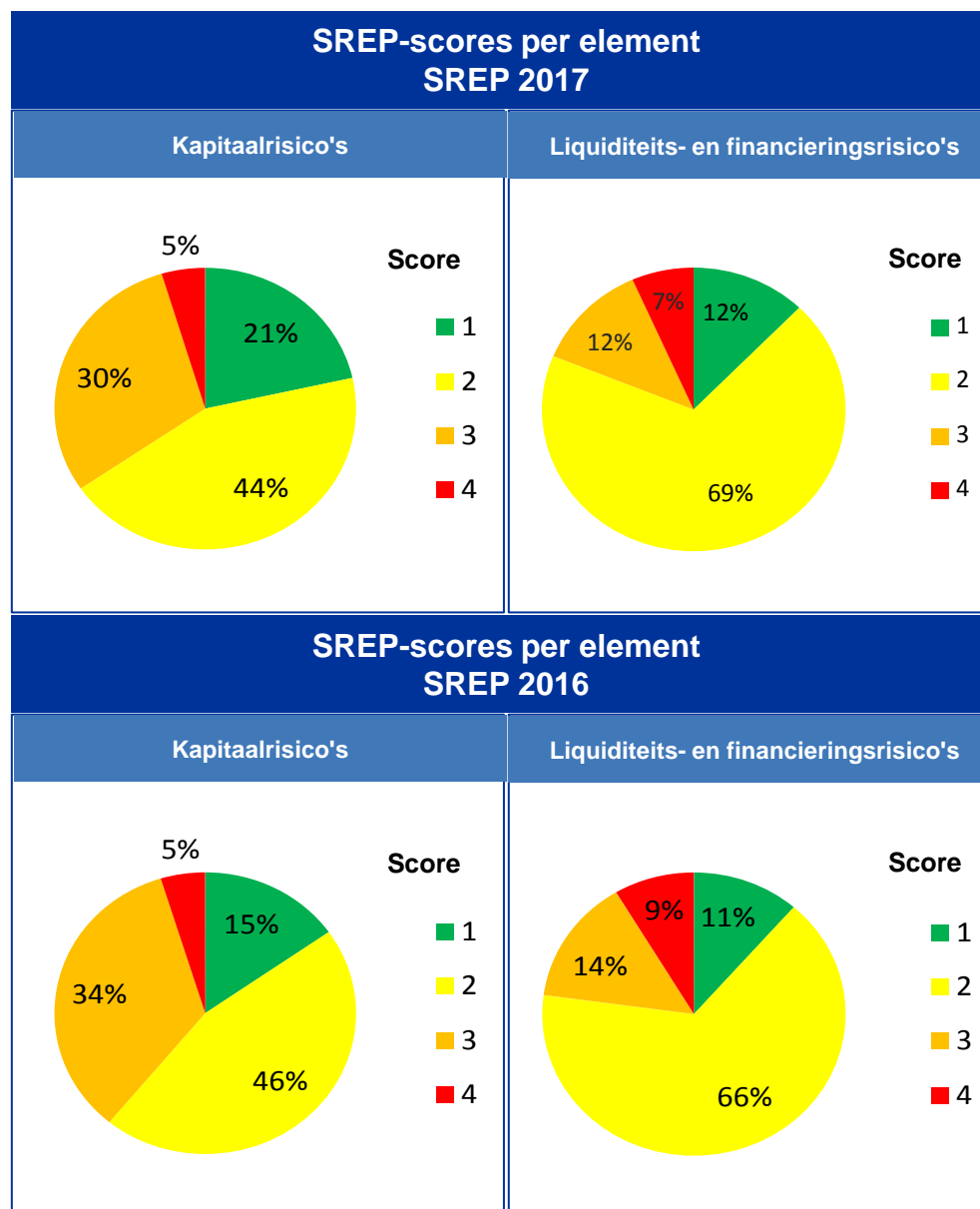

Toelichting:

- De waarden voor SREP 2017 zijn gebaseerd op SREP 2017-besluiten die werden afgerond per 30 november 2017.
- De waarden voor SREP 2016 zijn gebaseerd op SREP 2016-besluiten die werden afgerond per 30 november 2016 en die werden gepubliceerd in de uitgave van 2016 van het SSM SREP-Methodiekbboekje.

Ontwikkeling van SREP-scores per element in 2016 en 2017

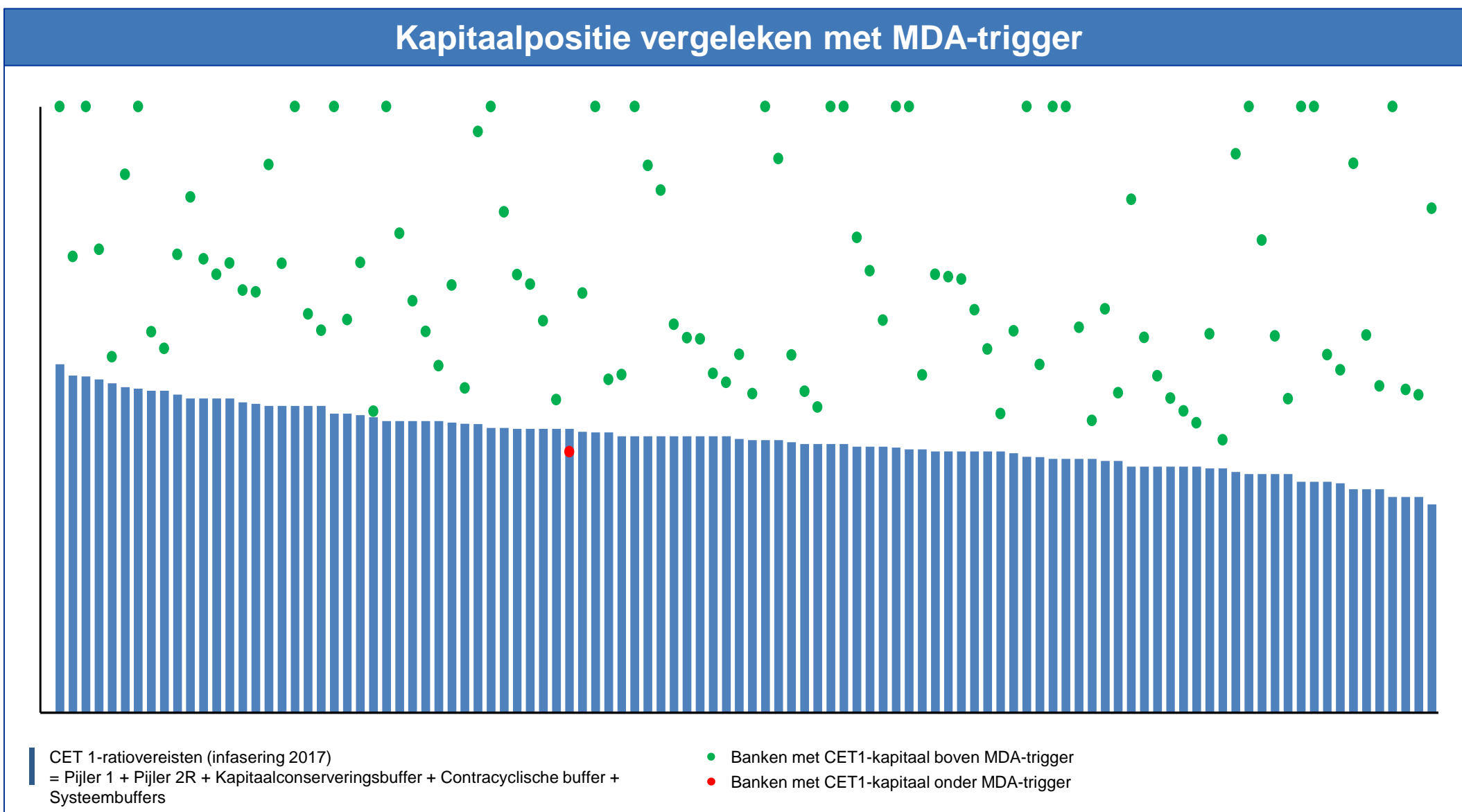
- In termen van kapitaalrisico's is een hoog niveau van NPL's nog steeds een aandachtspunt
 - Met name de 34 instellingen waarvan de rapportage over de gevraagde punten in de SREP 2016-brieven op resterende problemen wijst
- In termen van liquiditeits- en financieringsrisico's dient het risicobeheerkader bij een aantal banken te worden verbeterd, bv. ten aanzien van ILAAP

Toelichting:

- De waarden voor SREP 2017 zijn gebaseerd op SREP 2017-besluiten die werden afgerond per 30 november 2017.
- De waarden voor SREP 2016 zijn gebaseerd op SREP 2016-besluiten die werden afgerond per 30 november 2016 en die werden gepubliceerd in de uitgave van 2016 van het SSM SREP-Methodiekboekje.

Meeste belangrijke instellingen hebben momenteel kapitaalniveaus die boven CET1-vereisten en buffers liggen*

* Gebaseerd op kapitaalpositie in 2e kwartaal 2017 (CET1 inclusief dekking van AT1/T2-tekorten in Pijler 1)

Voor de uitkomsten voor 2016, zie het SREP-boekje van 2016 op de website: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/srep_methodology_booklet_2016.en.pdf

De SSM-methodiek voor SREP implementeert Uniewetgeving, EBA-richtsnoeren en best practices op toezichtsgebied

De SREP in CRD IV, Artikel 97

...de bevoegde autoriteiten evalueren de regelingen, strategieën, processen en mechanismen die de instellingen hebben ingevoerd, en evalueren:

- (a) risico's waaraan de instellingen blootgesteld zijn of kunnen worden;
- (b) risico's die een instelling voor het financiële systeem vormt; en
- (c) risico's die bij stresstests aan het licht komen, rekening houdend met de aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden van een instelling.

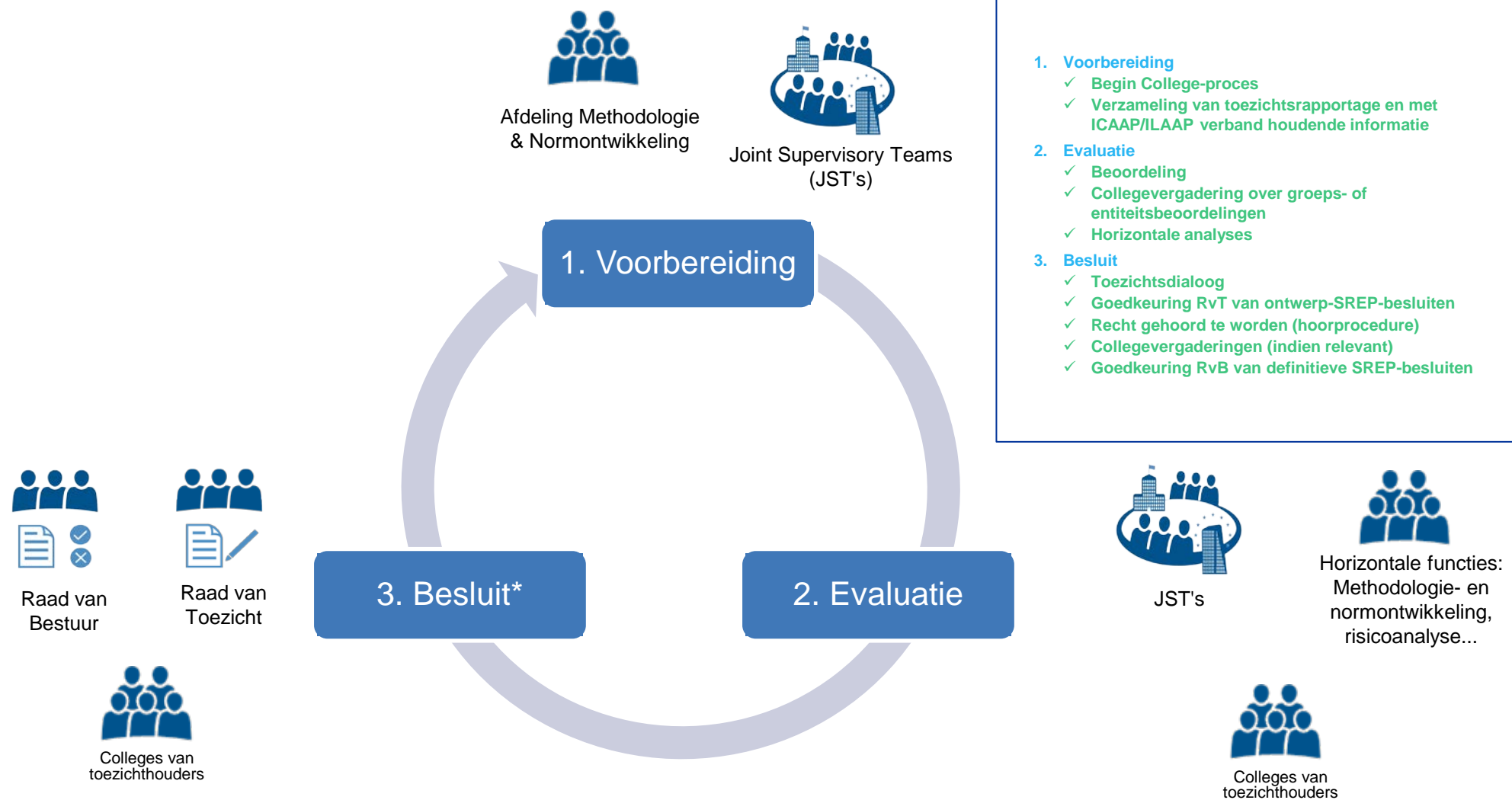
RTS, ITS en EBA-richtsnoeren

- Technische uitvoeringsnormen (ITS) voor gezamenlijke besluiten over prudentiële vereisten – 16 oktober 2015
- Technische reguleringsnormen (RTS) en ITS voor de werking van Colleges van toezichthouders – 16 oktober 2015
- Richtsnoeren inzake gemeenschappelijke procedures en methoden voor de SREP (EBA/GL/2014/13) – 19 december 2014
- Opinion of the European Banking Authority on the interaction of Pillar 1, Pillar 2 and combined buffer requirements and restrictions on distributions – 16 december 2015

Beginnelsen van het BCBS en de FSB

Toezichthouders bij de ECB en in 19 landen hebben gezamenlijk SREP-besluiten voor in het kader van SSM belangrijke instellingen opgesteld via een gemeenschappelijke procedure

3. SREP 2017-kalender	
1. Voorbereiding	2017 1e kw 2e kw 3e kw 4e kw
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Begin College-proces ✓ Verzameling van toezichtsrapportage en met ICAAP/LAAP verband houdende informatie 	
2. Evaluatie	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Beoordeling ✓ Collegevergadering over groeps- of entiteitsbeoordelingen ✓ Horizontale analyses 	
3. Besluit	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Toezichtsdialoog ✓ Goedkeuring RvT van ontwerp-SREP-besluiten ✓ Recht gehoord te worden (hoorprocedure) ✓ Collegevergaderingen (indien relevant) ✓ Goedkeuring RvB van definitieve SREP-besluiten 	

* NB: besluit definitief na hoorprocedure en geen bezwaar door de Raad van Bestuur

Onderliggende infrastructuur in minder dan een jaar opgebouwd

- gemeenschappelijk geïntegreerd IT-systeem
- beveiligde informatiestroom tussen alle toezichthouders
- kwaliteitscontrole van bankgegevens op twee niveaus: NBA's en ECB
- volledig gebruik van mensen en middelen NBA's en ECB
- grondige praktijktests van de methodiek

SREP behandeld als kernproject

- gemeenschappelijke tijdlijn
- aansturing door senior management
- projectmanagement, methodiekontwikkeling en horizontale consistentie gewaarborgd door ECB (DG MS IV)
- volledige benutting van ECB- en NBA-expertise – met name bij methodiekontwikkeling – via thematische workshops en speciale vraag-en-antwoordsessies door DG MS IV

Ervaren toezichthouders bij de ECB en de NBA's:

- 19 lidstaten betrokken
- 26 nationale autoriteiten betrokken

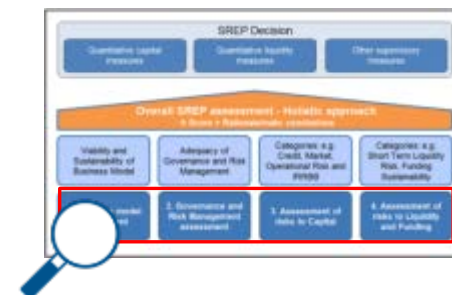
- ➔ Uitvoering **volledig volgens** plan
- ➔ SREP in IT-systeem voltooid

Bouwstenenbenadering overeenkomstig EBA-richtsnoeren

SREP-methodiek in één oogopslag: vier kernelementen

Alle vier SREP-kernelementen volgen een gemeenschappelijke logica die een solide risicobeoordeling waarborgt

Drie fasen in een doorlopende risicobeoordeling voor elk van de vier elementen		
Fase 1 Gegevens verzamelen	Fase 2 Geautomatiseerde verankeringsscore	Fase 3 Toezichtsoordeel
<p>Belangrijkste bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> driemaandelijke ITS STE-verslagen 	<ul style="list-style-type: none"> Score risiconiveau Formele controle op compliance van de risicobeheersing 	<p>Aanpassingen o.b.v. aanvullende factoren en specifieke kenmerken/complexiteit van banken</p>

Risiconiveau (RN) vs. risicobeheersing (RB)				
	1. Bedrijfsmodel	2. Interne governance en RM	3. Beoordeling kapitaal-risico's	4. Beoordeling liquiditeits-risico's
RN	✓	n.v.t.	✓	✓
RB	n.v.t.	✓	✓	✓

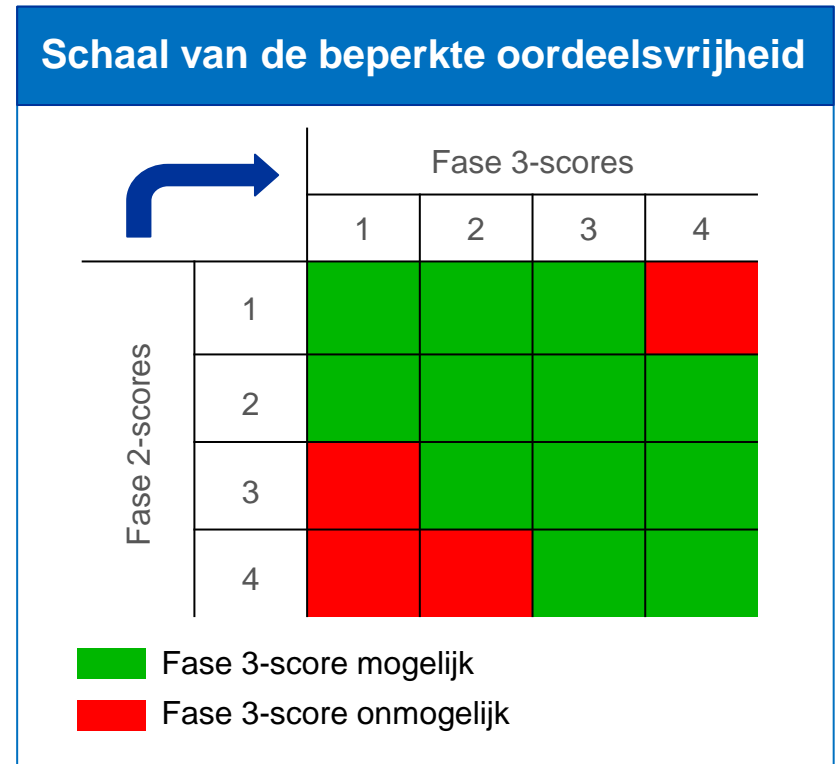
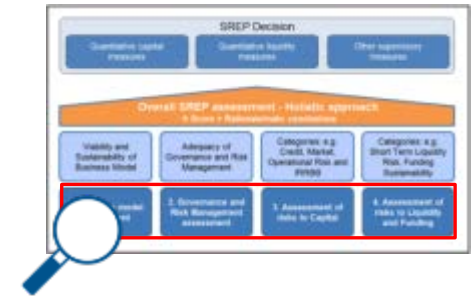
Gecombineerde score (RN + RB)

n.v.t. = niet van toepassing

De intensiteit van het toezicht wordt bepaald aan de hand van het risicoprofiel en de omvang van een bank.

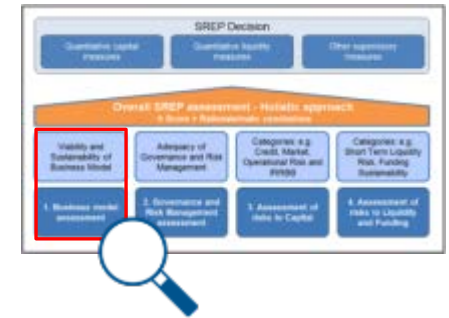
Beperkte oordeelsvrijheid

- Redelijke flexibiliteit op een schaal van 1 t/m 4, waarbij de score in Fase 2 met één punt kan worden verbeterd en met twee punten kan worden verlaagd op grond van het toezichtsoordeel
- Zorgt voor de juiste balans tussen:
 - een gemeenschappelijk proces, en daarmee voor consistentie tussen SSM-banken en vaststelling van een vast ankerpunt
 - de noodzakelijke oordeelsvrijheid voor de toezichthouder, zodat deze rekening kan houden met de specifieke kenmerken en complexiteit van een instelling
- Aanpassingen gaan in beide richtingen en worden door het JST volledig gedocumenteerd in het geïntegreerde IT-systeem
- Afwijking van de beperkte oordeelsvrijheid in de regel niet toegestaan
- Beperkte oordeelsvrijheid **effectief** door JST's gebruikt voor **alle** risicocategorieën **in beide richtingen** – verbetering/verslechtering Fase 2-scores

Bedrijfsmodel

- Vaststellen van focusgebieden (bv. hoofdactiviteiten)
- Beoordeling van de bedrijfsomgeving
- Analyse van de toekomstgerichte strategie en financiële plannen
- Beoordeling van het bedrijfsmodel
 - levensvatbaarheid (binnen 1 jaar)
 - duurzaamheid (binnen 3 jaar)
 - duurzaamheid over de cyclus (meer dan 3 jaar)
- Beoordeling van de belangrijkste kwetsbaarheden

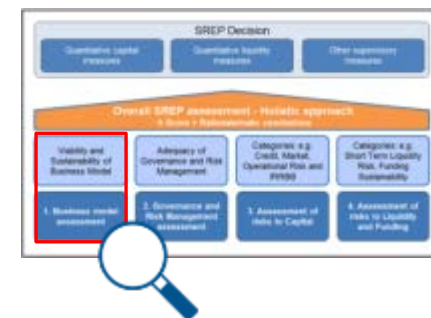
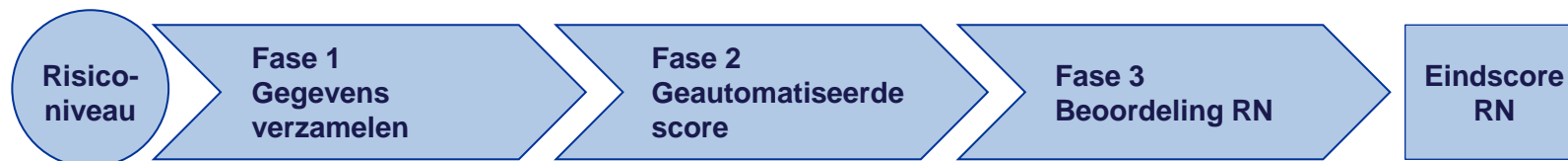

Voorbeelden van geconstateerde bedrijfsmodellen

- bewaarnemer
- gediversifieerde kredietverschaffer
- retailkredietverschaffer
- kleine algemene bank
- gespecialiseerde kredietverschaffer
- algemene bank

Overeenkomstig EBA-richtsnoeren inzake SREP, § 55-57

Bedrijfsmodel

Fase 1

- Informatie verzamelen en inzicht krijgen in de materialiteit van bedrijfsonderdelen

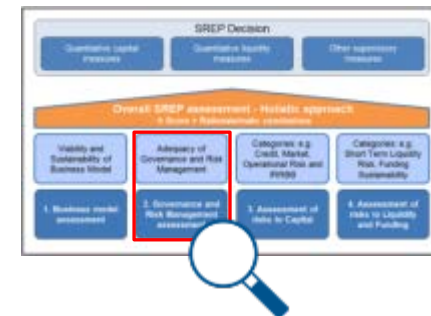
Fase 2

- Geautomatiseerde verankeringsscore op basis van indicatoren, zoals ROA, cost-to-income-ratio, etc.

Fase 3

- Veelomvattende analyse
- Gebruikt voor aanpassing Fase 2-score, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de bank

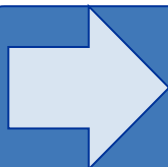
Interne governance en risicomanagement

- Kader voor interne governance (waaronder essentiële controlefuncties zoals risicomanagement, interne audit en compliance)
- Risicomanagementskader en risicocultuur
- Risico-infrastructuur, interne gegevens en rapportage
- Beloningsbeleid en -praktijken

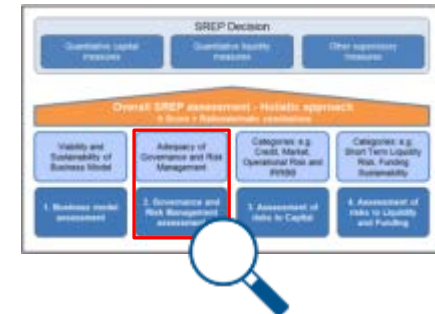
Twee voorbeelden van cruciale vragen

- Bestaat er een compliancefunctie die hiërarchisch en functioneel is gescheiden en operationeel onafhankelijk is van de verantwoordelijkheden voor bedrijfsactiviteiten?
- Bestaan er mechanismen die ervoor zorgen dat het hogere management tijdig kan optreden om materiële negatieve risicoblootstellingen effectief te managen en waar nodig te verminderen, met name die welke de goedgekeurde risicobereidheidsverklaring of risicolimieten naderen of overschrijden?

Overeenkomstig EBA-richtsnoeren inzake SREP, § 81-82

Interne governance en risicomanagement

Fase 1

- **Informatievergaring, bv. door middel van het themaonderzoek naar risicogovernance en risicobereidheid (RIGA)**

Fase 2

- **Controle op de naleving van CRD-bepalingen**
- **Specifieke analyse van bijvoorbeeld:**
 - organisatiestructuur
 - interne audit
 - compliance
 - beloningsbeleid
 - risicobereidheid
 - risico-infrastructuur
 - rapportage

Fase 3

- **Veelomvattende analyse**
- **Aanpassing Fase 2-controle, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de bank**
- **Gebruik van bevindingen van themaonderzoek naar risicogovernance en risicobereidheid**

Kapitaalrisico's

Drie verschillende perspectieven ("drie Blokken")

Blok 1 Toezichtsperspectief

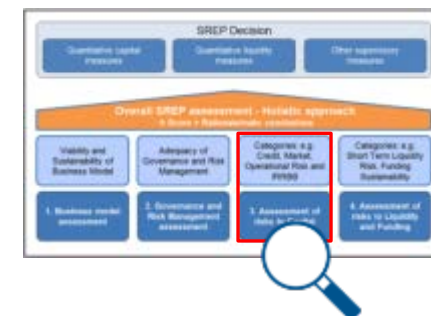
- Vier risicocategorieën: kredietrisico, marktrisico, operationeel risico en IRRBB
- ✓ Informatievergaring
 - ✓ Verankeringscores voor risicocategorieën
 - ✓ Veelomvattende analyse

Blok 2 Bankperspectief

- ✓ Informatievergaring: bv. ICAAP-verslagen
- ✓ Verankeringsbeoordeling: o.b.v. proxy's, conform de EBA-richtsnoeren*
- ✓ Veelomvattende analyse

Blok 3 Toekomstgericht perspectief

- ✓ Informatievergaring: interne stresstests van banken
- ✓ Verankeringsbeoordeling: stresstests door toezichthouders
- ✓ Veelomvattende analyse

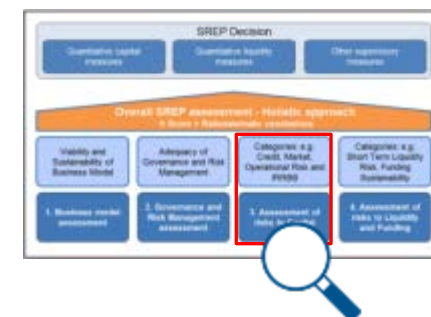
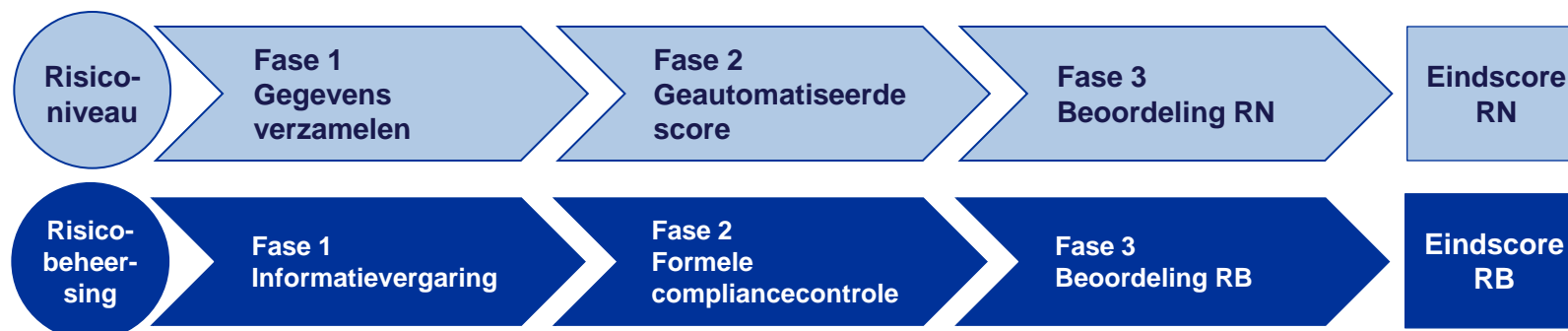
Voor SREP 2017

- ✓ De SREP-instrumenten werden aangevuld met toezichtsstresstests
- ✓ ICAAP-indiening nog steeds zeer heterogeen

Zie ook de EBA-richtsnoeren inzake SREP

* SSM-proxy's (indicatieve maatstaven) vormen de uitwerking van het in de EBA-richtsnoeren inzake SREP (§ 335) bedoelde begrip "benchmarks van de toezichthouder"

Kapitaalrisico's – Blok 1

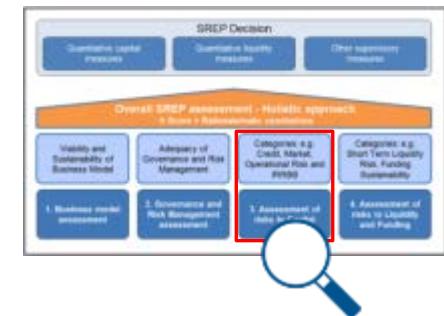

➔ Diepe duik in een bepaalde risicofactor: **kredietrisico** (voorbeeld)

Fase 1	Fase 2	Fase 3
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Risiconiveau <ul style="list-style-type: none"> • subset van vooraf gedefinieerde indicatoren berekend o.b.v. ITS- en STE-gegevens ➤ Risicobeheersing <ul style="list-style-type: none"> • Informatievergaring 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Risiconiveau <ul style="list-style-type: none"> • geautomatiseerde score op basis van diverse aspecten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> • kwaliteit (bv. % niet-presterende leningen) • dekking (bv. voorzieningen) ➤ Risicobeheersing <ul style="list-style-type: none"> • compliancecontroles m.b.t. interne governance, risicobereidheid, risicomangement en in het bijzonder de interne controle van kredietrisico's 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Risiconiveau <ul style="list-style-type: none"> • veelomvattende analyse, bv.: <ul style="list-style-type: none"> • huidige risicopositie en -trend • toekomstgerichte blik • onderlinge vergelijking • grondige analyse van diverse subcategorieën, bv.: <ul style="list-style-type: none"> • portefeuilles van niet-financiële ondernemingen, of • portefeuilles van huishoudens ➤ Risicobeheersing <ul style="list-style-type: none"> • diepgravender analyse, met name dankzij speciaal overleg met de bank

Kapitaalrisico's – Blok 2

- Lopend meerjarenplan met betrekking tot SSM-Gidsen inzake ICAAP*
- Beoordeling betrouwbaarheid ICAAP

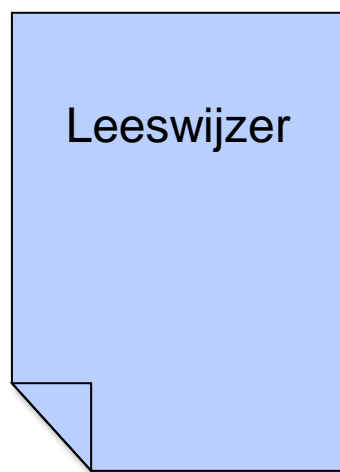
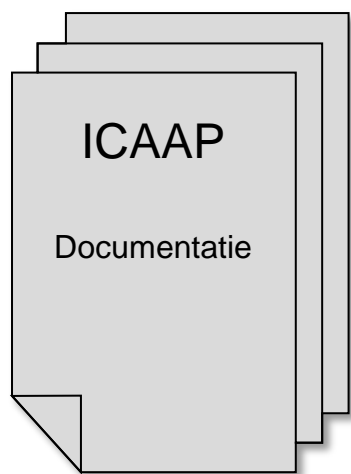
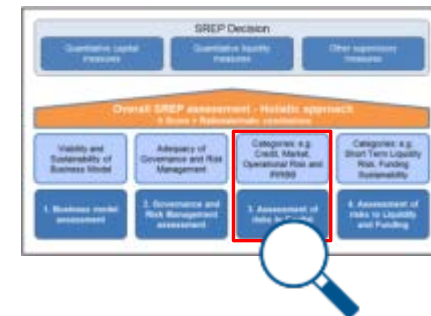

ICAAP-verwachtingen ECB

- Inhoud zoals beschreven in EBA-richtsnoeren betreffende ICAAP en ILAAP-informatie
- Interne documentatie samen met een “leeswijzer”
- Template risicogegevens
- Aansluiting Pijler 1- en ICAAP-cijfers
- Conclusies in de vorm van kapitaal-toereikendheidsverklaringen ondersteund door analyses van ICAAP-resultaten en ondertekend door leidinggevend orgaan

• https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/170220letter_nouy.en.pdf

ICAAP: Kwalitatieve beoordeling

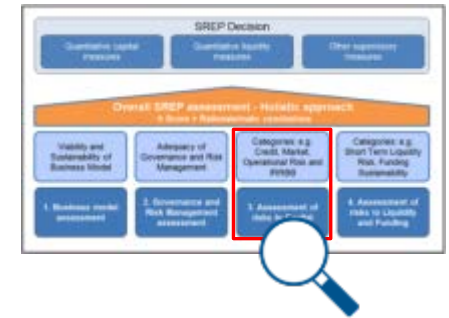
Interne bankdocumenten als beschreven in EBA-richtsnoeren

In lijn met structuur EBA-richtsnoeren om toegang JST tot interne bankinformatie te vergemakkelijken

JST-beoordeling

→ **Besluit inzake betrouwbaarheid ICAAP**

ICAAP – Kwantitatieve beoordeling

ICAAP-risicogegevens

Risicodefinitie en ICAAP-schattingen volgens de eigen risicotaxonomie van de banken

Mapping of internal risk categories to SSM risk map and information on internal capital

Please provide the information and data only as internally available. Do not change or produce internal numbers only for filling column 1.5 of the template. If the cell is not applicable to the institution, please complete as "na" for not applicable. Only white cells can be filled in.

SSM Risk Map		ICAAP information				
1.1 Risk categories	1.2 Risk sub-category (where relevant)	1.3 Name of internal risk category as currently covered in ICAAP (please use categories and sub-categories as available internally and map them to the given risk categories and sub-categories as possible for risk categories or sub-categories not covered in the SSM risk map please use the rows named "Residual")	1.4 Short description of internal risk category (including sub-categories that may be included)	1.5 ICAAP estimate - internal capital needed (by view) in EUR (please only provide numbers as internally available)	1.6 Have there been material changes in scope or quantification methodology for this risk category / sub-category since the last reporting date? (y/n)	1.7 PI link to document the do- in the package
Credit risk						
	credit risk (please use this row in case several sub-categories are quantified together, i.e. no separate estimates are available)					
	default risk					
	credit concentration risk					
	FX lending risk					
	Securitisation risk					
	Country risk (includes transfer to other risks)					
	settlement and delivery risk					
	residual risk					
	migration risk					

Proxy's*

- Bieden een grove kwantificering van de kapitaal-eis
- Stellen JST's in staat de schattingen van de instellingen in perspectief te plaatsen en dienen als basis voor de toezichtsdialoog
- Leveren niet één enkel risicocijfer op, maar een indicatieve bandbreedte, zodat JST op grond van een eigen oordeel kapitaalcijfers per risico kan afleiden

Beoordeling

Intern gecorrigeerd kapitaalcijfer (kapitaalvereisten)

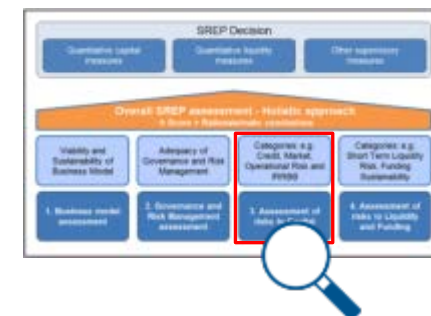
- Pijler 1 als ondergrens
- Geen diversificatie tussen risico's

Dialoog met de banken

* Concentratierisico (per naam en sector), marktrisico, kredietrisico, IRRBB

Kapitaalrisico's

- Toekomstgericht perspectief
- In 2017 geen grootschalige EBA-stresstest maar wel een IRRBB-gevoeligheidsanalyse
- In 2016 twee grootschalige stresstests – zal weer gebruik van worden gemaakt in 2018

Stresstest 2016: EBA-stresstest

- Twee consistente **macro-economische scenario's** (basis- en negatief)
- Testen van **meerdere risicofactoren**
 - Kredietrisico
 - Marktrisico, tegenpartijkredietrisico
 - Nettorentebaten
 - Gedragsrisico en andere operationele risico's
 - Niet-rentebaten, lasten en kapitaal
- Waaronder **IRRBB deels bekeken aan de hand van de nettorentebaten**

Stresstest 2017: IRRBB-gevoeligheidsanalyse*

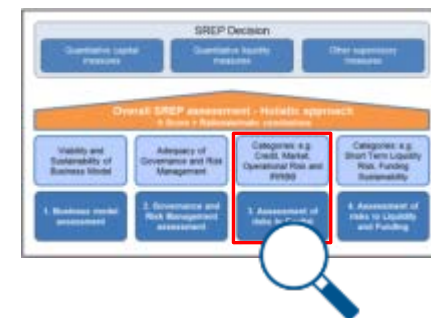
- **Meerdere** heuristische direct optredende **renteschokken**
- Uitsluitend **testen van renterisico in het bankboek (interest rate risk in the banking book – IRRBB)** door te concentreren op rentebaten en rentelasten
- Met **twee perspectieven**:
 - **Nettorentebaten (net interest income – NII)**
 - **Economische waarde van vermogen (economic value of equity – EVE)**

* De test werd uitgevoerd overeenkomstig de CRD IV-vereisten op grond waarvan bevoegde autoriteiten jaarlijks in het kader van toezicht een stresstest mogen uitvoeren.

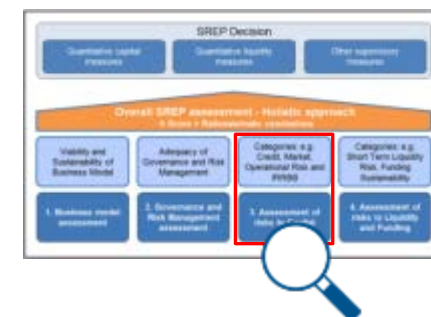
Kapitaalrisico's

Zoals door de EBA gecommuniceerd op 1 juli 2016, bestaan de SREP-besluiten van 2016 uit een **Pijler 2-vereiste (Pillar 2 Requirement – P2R)** en een **Pijler 2-aanbeveling (Pillar 2 Guidance – P2G)**

- Van banken wordt **verwacht dat zij voldoen aan de P2G**, die wordt vastgesteld **boven het niveau van bindende kapitaalvereisten** (minimaal en aanvullend) en bovenop de gecombineerde buffers
- Als een bank **niet zal voldoen aan haar P2G**, dan zal dit **niet resulteren in een automatische actie van de toezichthouder** en zal dit **niet worden gebruikt om de MDA-trigger te bepalen**, maar het zal wel worden gebruikt in toegesneden maatregelen op basis van de individuele situatie van de bank
- Om de definitieve maatregelen die zijn genomen te kunnen beoordelen, **zal de Raad van Toezicht ieder geval waarin een bank niet aan haar P2G voldoet beoordelen**

2017 – Kapitaalrisico's: de uitkomsten van de IRRBB-gevoeligheidsanalyse in het kader van de stresstest van 2017 hebben op diverse manieren bijgedragen aan de algehele SREP 2017

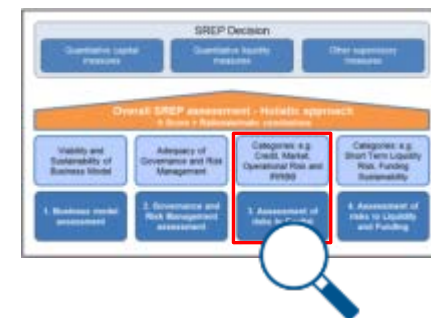

- Kwantitatieve invloed van renterisico op de **EVE om het niveau van de Pijler 2-aanbeveling van 2016 opwaarts of neerwaarts bij te stellen**. Drie dimensies bekeken:
 - **Invloed van de renteschokken exclusief eenvoudige opwaartse en neerwaartse beweging van de rendementscurve** (reeds beoordeeld in SREP als onderdeel van de IRRBB-toetsing)
 - Blootstelling aan **klantengedragrisico**
 - Risico's houden verband met **marktwaardefluctuaties** van rentederivaten in het bankboek

- **Kwalitatieve informatie** (gegevensbeschikbaarheid, -tijdigheid, -kwaliteit) en **kwantitatieve informatie** (invloed van renterisico op **nettorentebaten**) werden gebruikt om **de P2R en kwalitatieve maatregelen te verrijken**

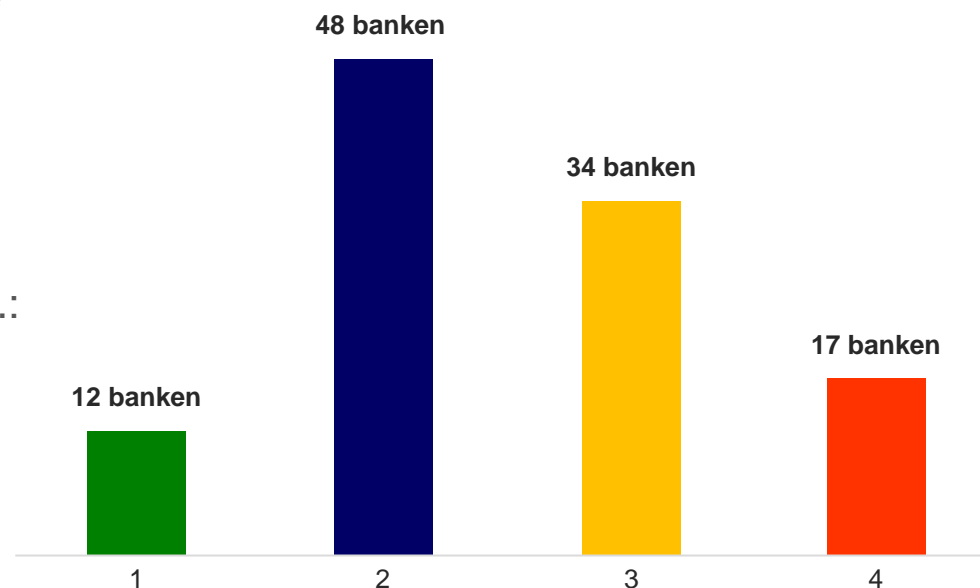
Het meenemen van uitkomsten voorkwam dubbel telling

2017 – Kapitaalrisico's: de uitkomsten van de stresstest van 2017 met betrekking tot de EVE vormden input voor de kalibratie van de Pijler 2-aanbeveling

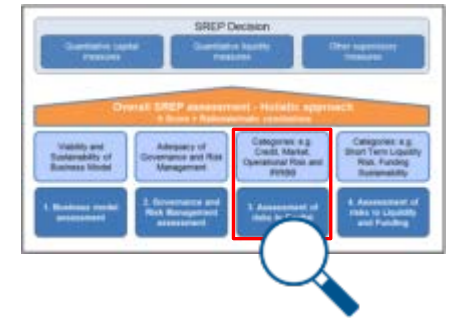

- Het **startpunt voor de Pijler 2-aanbeveling (P2G)** was gebaseerd op de **risicobeoordeling** door de toezichthouder, met inbegrip van uitkomsten van de laatste **EU-brede stresstest van 2016**
- In de IRRBB-gevoeligheidsanalyse in het kader van de stresstest van 2017, werden **verankeringscores van 1 tot 4** gebruikt door **JST's om P2G binnen een marge van +25/-25 basispunten bij te stellen**
- **Daarnaast** hebben JST's rekening gehouden met **andere informatiebronnen om P2G bij te stellen**, bv.:
 - Speciale omstandigheden met betrekking tot IRRBB
 - Nieuwe ontwikkelingen op grond van bedrijfsbrede ICAAP-stresstests, indien relevant
 - Horizontale analyses

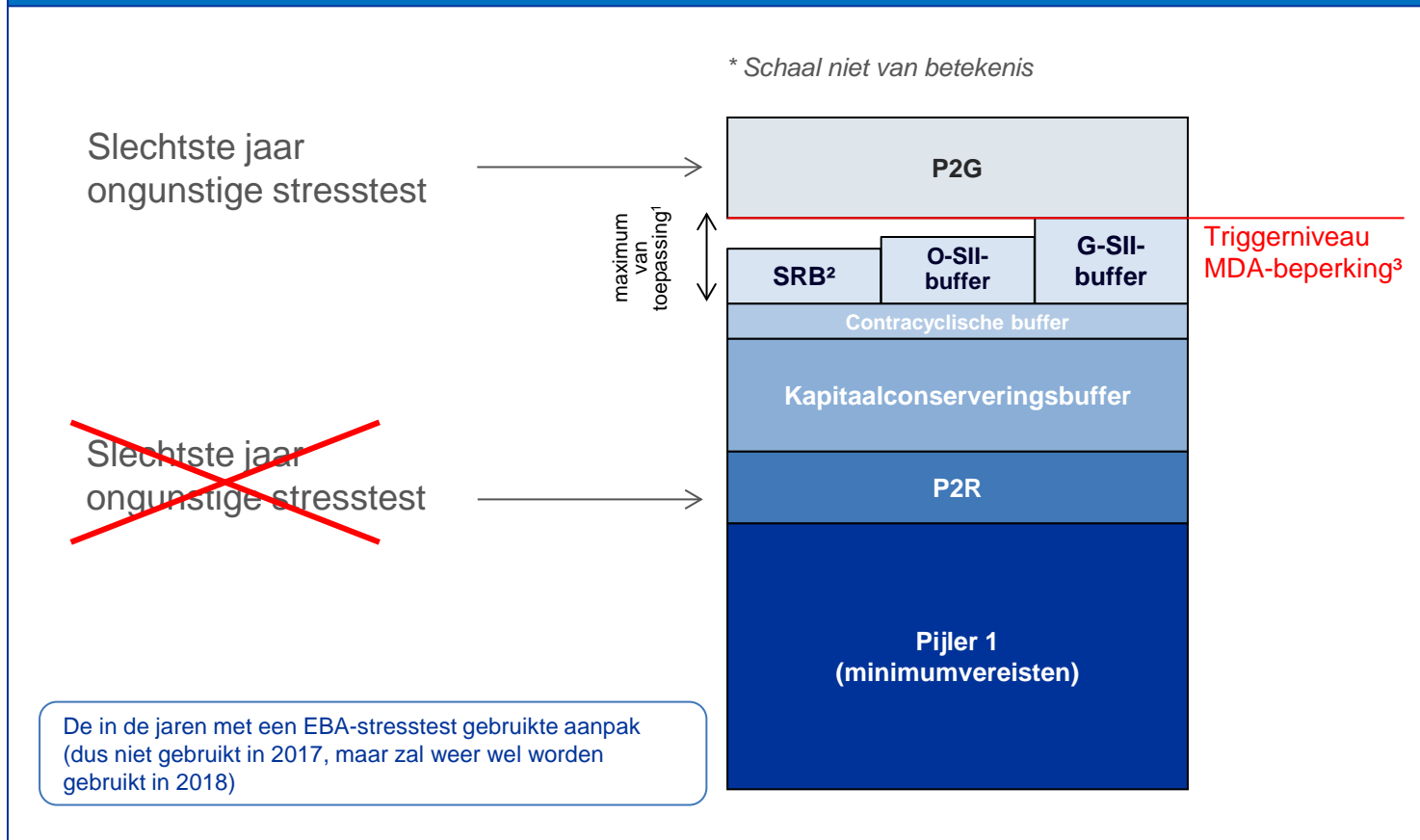
Verankeringscores vormen input voor P2G-bijstellingen
(x-as: score van de bank)

In de jaren van een grote stresstest door de EBA (2016 en 2018), implementatie van uitkomsten ongunstige stresstest voor het slechtste jaar alleen in de P2G

Uitkomsten ongunstige stresstest voor het slechtste jaar alleen in de P2G

- 1 Meest voorkomende geval; specifieke berekening kan plaatsvinden afhankelijk van tenuitvoerlegging van CRD IV, Artikel 131, lid 15, door de lidstaat
- 2 Systeemrisicobuffer
- 3 De ECB vestigt de aandacht op het volgende:
 - Krachtens Verordening (EU) Nr. 596/2014 van het Europees Parlement en de Raad (Verordening Marktmissbruik), wordt van instellingen die openbaar verhandelde effecten bezitten verwacht dat zij evalueren of hun Pijler 2-vereisten voldoen aan de criteria van voorwetenschap en deze dienen te worden openbaargemaakt
 - Het EBA-advies van 16 december 2015 waarin wordt gesteld: "Bevoegde Autoriteiten dienen te overwegen gebruik te maken van de bepalingen in Artikel 438, onder (b), van de CRR om van instellingen te vereisen dat zij MDA-relevante kapitaalvereisten openbaar maken [...], of dienen ten minste niet te voorkomen of af te raden dat een instelling deze informatie openbaar maakt"

In het licht van het bovenstaande zal de ECB voorkomen noch afraden dat instellingen MDA-relevante kapitaalvereisten publiceren.

Toelichting: Tenuitvoerlegging van EBA-advies inzake MDA en het persbericht van 1 juli 2016

Liquiditeitsrisico's

Drie verschillende perspectieven ("drie Blokken")

Blok 1 Toezichtsperspectief

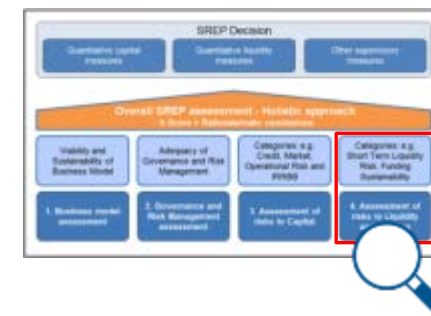
- ✓ Kortlopende liquiditeit, duurzaamheid van de financiering
- ✓ Informatievergaring
- ✓ Verankeringscores voor de risico's t.a.v. de liquiditeit op korte termijn en de duurzaamheid van de financiering
- ✓ Veelomvattende analyse

Blok 2 Bankperspectief

- ✓ Informatievergaring: bv. ILAAP-rapporten
- ✓ Verankeringsbeoordeling: toetsen van interne schattingen van instelling
- ✓ Uitgebreide analyse: bv. van betrouwbaarheid ILAAP

Blok 3 Toekomstgericht perspectief

- ✓ Informatievergaring: interne stresstests van banken
- ✓ Verankeringsbeoordeling: stresstests door toezichthouders
- ✓ Beoordeling van resultaten stresstests door toezichthouders en van interne stresstests door banken

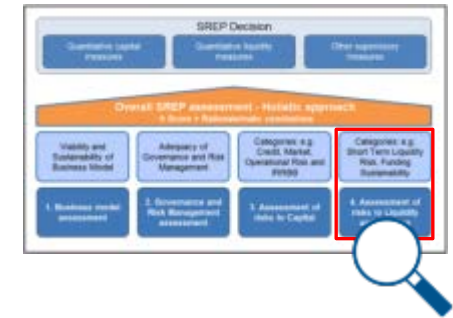
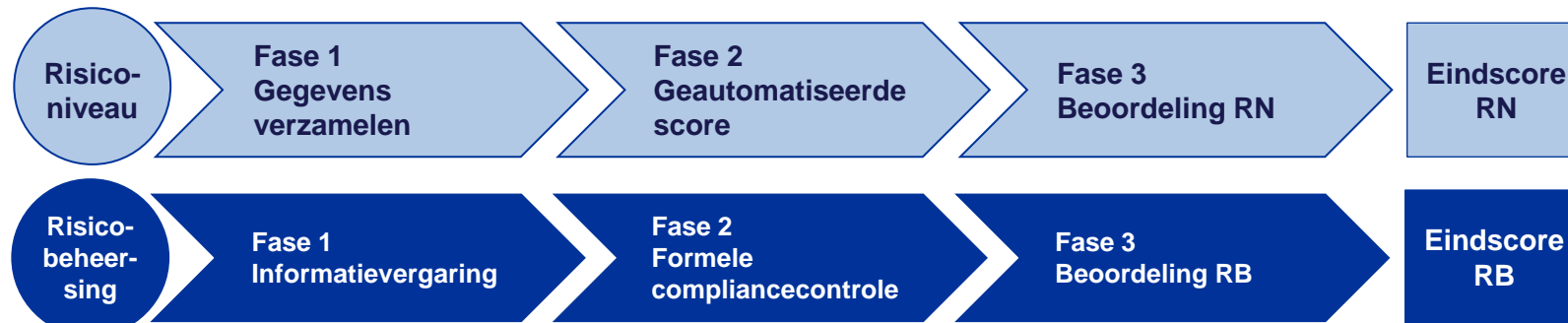

Voor SREP 2017

- ✓ Hoogste gewicht toegekend aan Blok 1
- ✓ Blok 2 – grote mate van heterogeniteit in ILAAP
- ✓ Blok 3 nog niet volledig uitgebouwd

Overeenkomstig EBA-richtsnoeren inzake SREP, § 370-373

Liquiditeitsrisico's, Blok 1

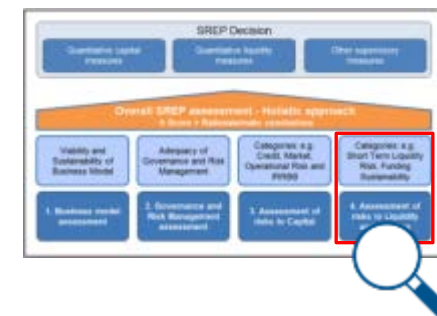

Diepe duik in een bepaalde risicofactor: **kortlopende liquiditeit** (voorbeeld)

Fase 1	Fase 2	Fase 3
<p>➤ Risiconiveau</p> <ul style="list-style-type: none"> subset van vooraf gedefinieerde indicatoren o.b.v. ITS- en STE-gegevens <p>➤ Risicobeheersing</p> <ul style="list-style-type: none"> informatievergaring 	<p>➤ Risiconiveau</p> <ul style="list-style-type: none"> geautomatiseerde score op basis van diverse indicatoren, zoals: <ul style="list-style-type: none"> liquiditeitsdekkingsratio kortlopende financiering/ totale financiering <p>➤ Risicobeheersing</p> <ul style="list-style-type: none"> compliancecontroles m.b.t. interne governance, risicobereidheid, risicomangement en interne audit 	<p>➤ Risiconiveau</p> <ul style="list-style-type: none"> diepergravender analyse: <ul style="list-style-type: none"> risico's kortlopende wholesalefinanciering intraday risico kwaliteit liquiditeitsbuffers structurele financieringsmismatch <p>➤ Risicobeheersing</p> <ul style="list-style-type: none"> diepgravender analyse, met name dankzij speciaal overleg met de bank

Liquiditeitsrisico's – Blok 2 en 3

- Lopend meerjarenplan met betrekking tot SSM-Gidsen inzake ILAAP*
- Beoordeling betrouwbaarheid ILAAP

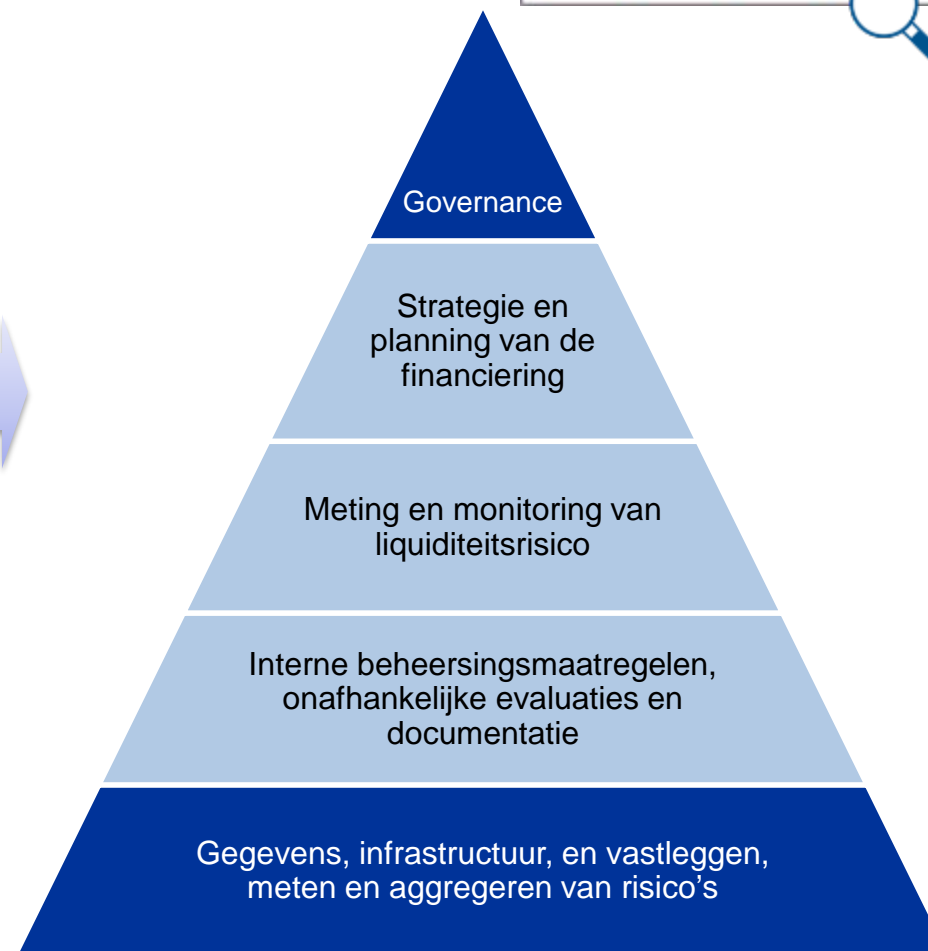
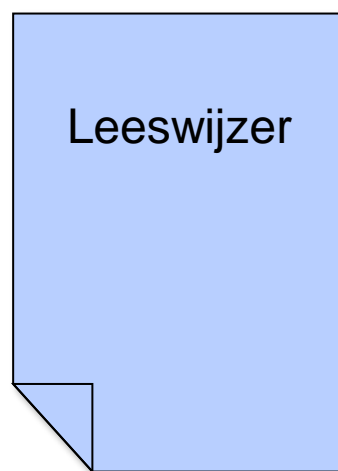
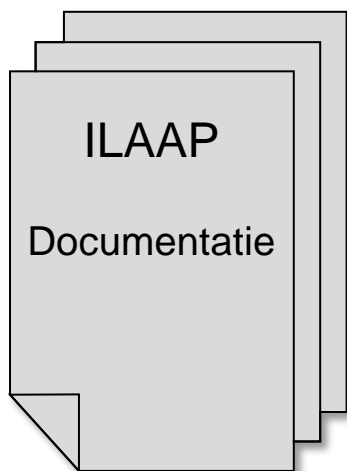
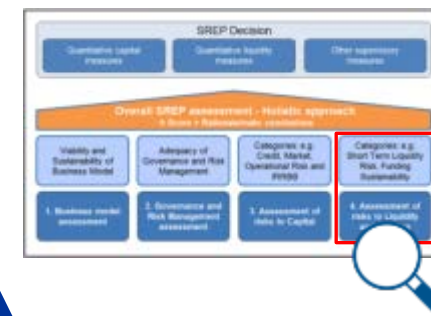

ILAAP-verwachtingen ECB

- Inhoud zoals beschreven in EBA-richtsnoeren
- Interne documentatie samen met een “leeswijzer”
- Conclusies in de vorm van liquiditeitstoereikendheidsverklaringen ondersteund door analyses van ILAAP-resultaten en ondertekend door leidinggevend orgaan

• https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/170220letter_nouy.en.pdf

ILAAP: Kwalitatieve beoordeling

JST-beoordeling

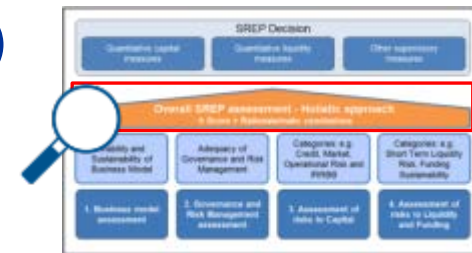
→ **Besluit inzake betrouwbaarheid ILAAP**

Interne bankdocumenten als beschreven in EBA-richtsnoeren

In lijn met structuur EBA-richtsnoeren om toegang JST tot interne bankinformatie te vergemakkelijken

De algehele SREP-beoordeling (holistisch perspectief)

- Biedt synthetisch overzicht van het risicoprofiel van een instelling:
 - gebaseerd op beoordeling van alle vier elementen (niet enkel de som ervan)
 - uitgangspunt is dat de vier SREP-elementen allemaal even belangrijk worden geacht
- Houdt rekening met:
 - de kapitaal- en liquiditeitsplanning van een instelling teneinde een solide traject naar de volledige toepassing van CRD IV/CRR te waarborgen
 - onderlinge vergelijkingen
 - de macro-omgeving waarin de instelling actief is

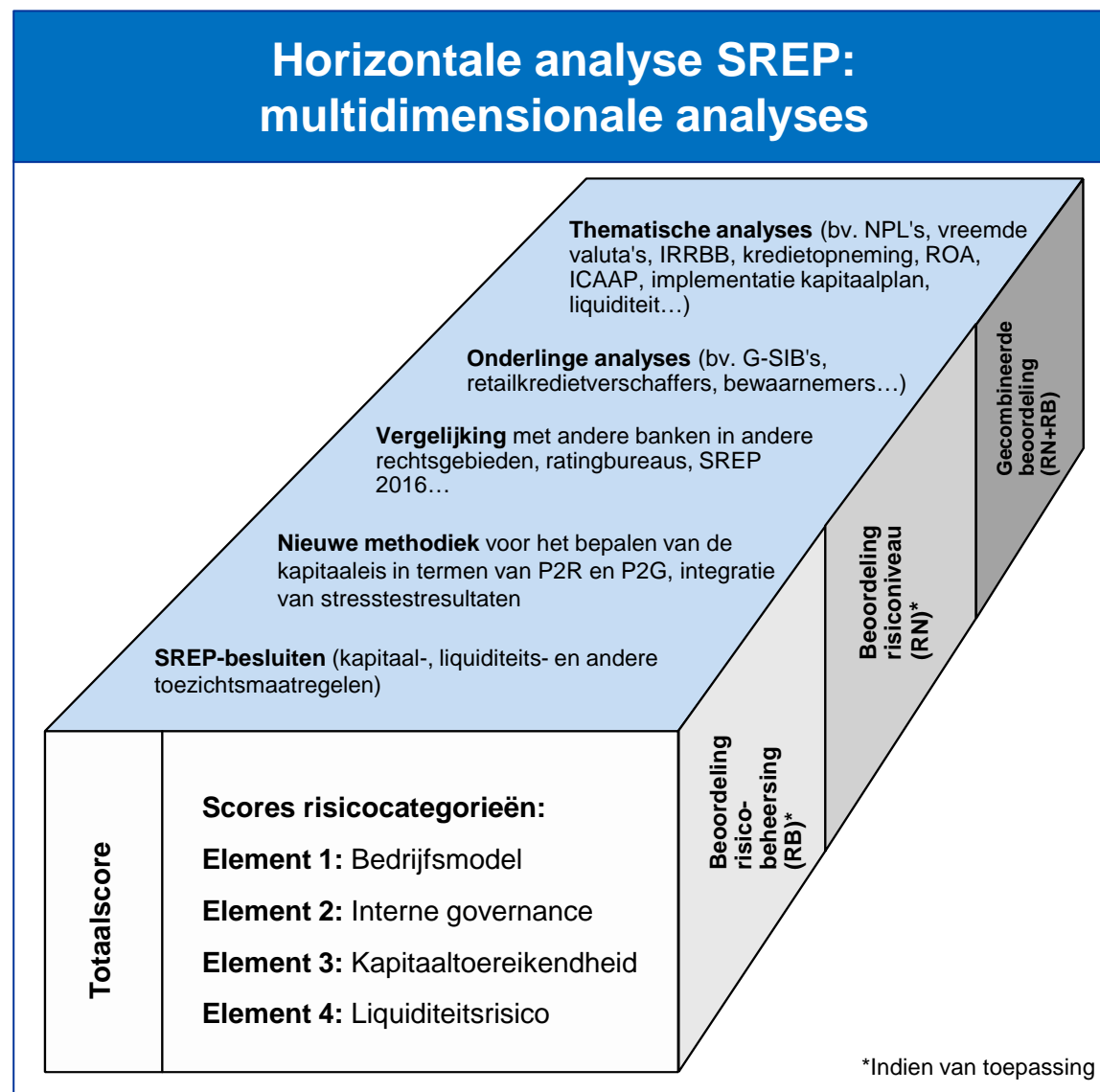

Conform de EBA-richtsnoeren inzake SREP (tabel 13, blz. 170 en 171) weerspiegelt de totale SREP-score de algehele beoordeling door de toezichthouder van de levensvatbaarheid van de instelling: hogere scores staan voor een verhoogd risico voor de levensvatbaarheid op grond van een of meer kenmerken van het risicoprofiel, waaronder het bedrijfsmodel, het interne governancekader en afzonderlijke risico's voor de solvabiliteits- of liquiditeitspositie.

Het risicoprofiel van een instelling is per definitie **veelzijdig** en veel risicofactoren **hangen met elkaar samen**

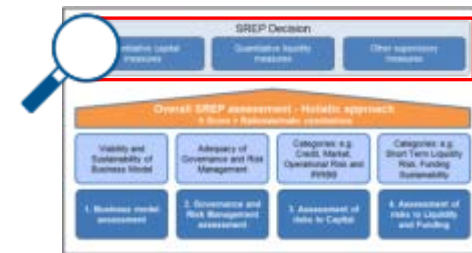
Consistente en eerlijke behandeling

- **Groot aantal horizontale analyses** bij voorbereiding van beoordelingen en besluiten om:
 - de JST's aanvullende perspectieven te bieden
 - beleidsdiscussies en het besluitvormingsproces te ondersteunen

Uitgebreide onderlinge vergelijkingen en kruiselingse analyses waren op grote schaal mogelijk, waardoor instellingen **op consistente wijze** konden worden beoordeeld, wat **de integratie van de gemeenschappelijke bankenmarkt** ten goede kwam.

De SREP als geheel vormt de basis voor de beoordeling van de kapitaal- en liquiditeitstoereikendheid en van eventueel te nemen toezichtsmaatregelen om knelpunten aan te pakken

- SREP-besluiten door de Raad van Toezicht (gevolgd door procedure van geen bezwaar in de Raad van Bestuur)
- SREP-besluiten kunnen het volgende omvatten:

Eigenvermogensvereisten

- totale SREP-Kapitaalvereiste (TSCR) samengesteld uit minimale eigenvermogensvereisten (8%¹) en aanvullende eigenvermogensvereisten (P2R²)
- gecombineerde buffervereisten (CBR²)
- aanbeveling voor een directe route naar "fully loaded" ratio's

Instellingsspecifieke kwantitatieve liquiditeitseisen

- liquiditeitsdekkingsratio hoger dan wettelijk minimum
- langere "overlevingsperioden"
- nationale maatregelen

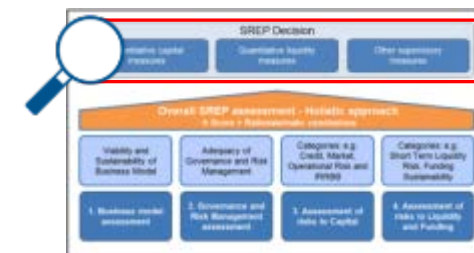
Andere, kwalitatieve toezichtsmaatregelen

- aanvullende toezichtsmaatregelen op grond van Artikel 16, lid 2, van de GTM-Verordening zijn bv. het opleggen van restricties of beperkingen aan activiteiten, de eis om risico's te verminderen, de beperking van of voorafgaande toestemming voor het uitkeren van dividenden of het opleggen van aanvullende of frequentere rapportageverplichtingen
- SREP-communicatie omvat ook de P2G uitgedrukt als een opslag op de CET1-ratio

1 Ten minste 56,25% in CET1
2 Alleen CET1

SREP-besluit: kapitaalmaatregelen

Geen wijzigingen

	SREP 2015	SREP 2016	SREP 2017
Pijler 2	Pijler 2 (relevant voor MDA)	Pijler 2-vereisten (P2R) (relevant voor MDA) Pijler 2-aanbeveling (P2G) (niet relevant voor MDA)	Pijler 2-vereisten (P2R) (relevant voor MDA) Pijler 2-aanbeveling (P2G) (niet relevant voor MDA)
Kapitaalconserveringsbuffer (CCB)	Overlapping met Pijler 2 (Bruto Pijler 2)	Geen overlapping met Pijler 2	Geen overlapping met Pijler 2
CET1-stapelvolgorde	<p>* Schaal niet van betekenis</p>	<p>* Schaal niet van betekenis</p>	<p>* Schaal niet van betekenis</p>
Kapitaalsamenstelling	Pijler 2: 100% CET1	P2R & P2G: 100% CET1	P2R & P2G: 100% CET1
SREP-besluit	CET1-ratio	P2R: CET1-ratio en totaal SREP-kapitaalvereiste (TSCR) ³ P2G: Opslag op CET1-ratio	P2R: CET1-ratio en totaal SREP-kapitaalvereiste (TSCR) ³ P2G: Opslag op CET1-ratio

- 1 Meest voorkomende geval; specifieke berekening kan plaatsvinden afhankelijk van tenuitvoerlegging van CRD IV, Artikel 131, lid 15, door de lidstaat
- 2 Systeemrisicobuffer
- 3 Indien er sprake is van een tekort ten aanzien van het Pijler 1-(AT1/T2)-vereiste, dient dit te worden gedekt door aanvullende CET1 in P2R (maar, voor 2017, niet in P2G)

Toelichting: Tenuitvoerlegging van EBA-advies inzake MDA en het persbericht van 1 juli 2016

Ceteris paribus verschaft de huidige kapitaaleis in het stelsel ook een indicatie voor de toekomst

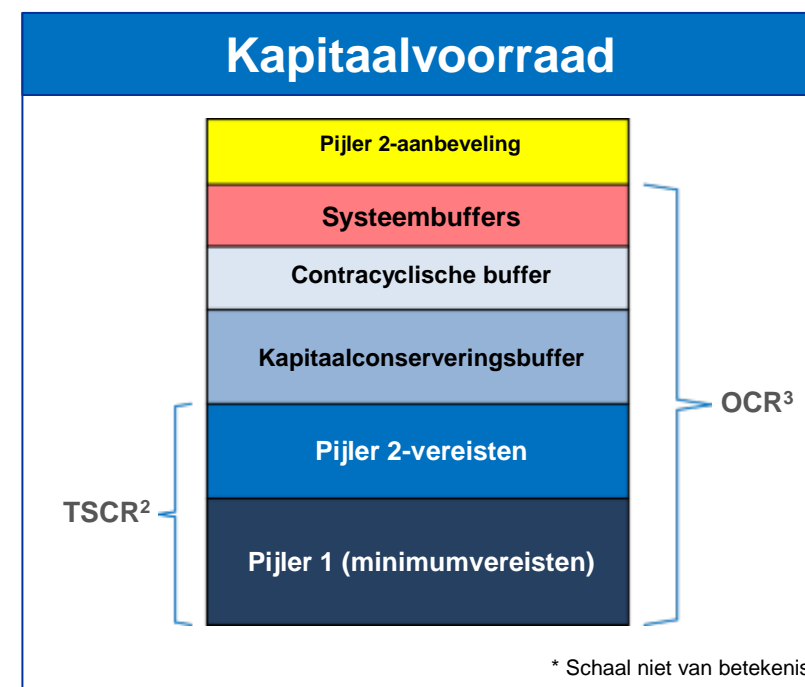
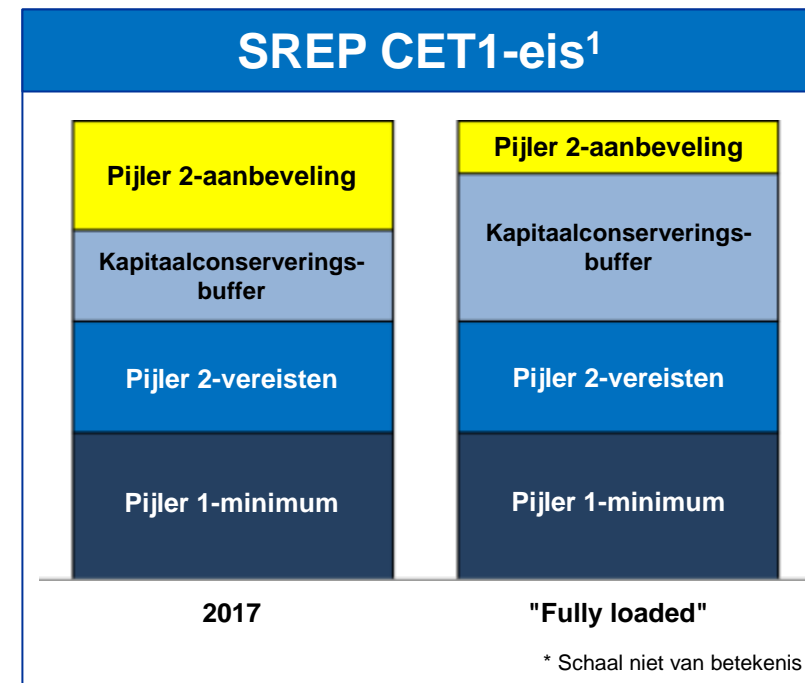
- Bij het onveranderd blijven van alle andere zaken kan worden verwacht dat de kapitaaleis globaal genomen stabiel zal blijven¹
- Als een kredietinstelling ónder de Pijler 2-aanbeveling opereert of verwacht te opereren, dient zij onmiddellijk contact op te nemen met haar JST
- Banken dienen tevens rekening te houden met de systeembuffers (G-SII, O-SII en systeemrisicobuffers) en de contracyclische buffer die deel uitmaken van de kapitaalvoorraad
- De ECB is van oordeel dat de componenten van de eigenvermogensvereisten waaraan krachtens Artikel 92, lid 1, van Verordening (EU) nr. 575/2013 niet hoeft te worden voldaan middels tier 1-kernvermogen [d.w.z. door banken aangehouden CET1 dat wordt gebruikt om te voldoen aan de AT1/T2-vereisten van Pijler 1], ook kunnen worden meegeteld om te voldoen aan de Pijler 2-kapitaalaanbeveling voor zover aan deze componenten inderdaad wordt voldaan in de vorm van CET1-kapitaal. Gezien het lopende werk van de EBA zal dit standpunt naar verwachting worden aangepast⁴

¹ Kapitaaleis betekent Pijler 1 plus P2R, CCB en P2G. Ongeacht de infasering van CCB, zouden banken ook moeten verwachten in de toekomst een positieve P2G te hebben.

² TSCR: total SREP capital requirements (totale SREP-kapitaalvereisten)

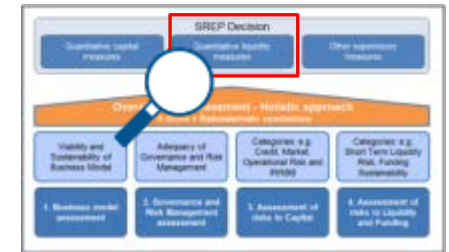
³ OCR: overall capital requirements (algehele kapitaalvereisten)

⁴ EBA Richtsnoer inzake SREP (onder raadpleging), § 400: Bevoegde autoriteiten zouden de instellingen er van op de hoogte moeten stellen dat het ten behoeve van de P2G aangehouden eigen vermogen niet kan worden gebruikt om aan enige andere regelgevingsvereisten te voldoen (Pijler 1, P2R of de gecombineerde buffervereisten) en dat het daarom niet tweemaal kan worden gebruikt: om de P2G te dekken en om een tekort aan AT1- of T2-instrumenten te dekken om aan de uit de uitkomsten van de stresstest naar voren gekomen TSCR te voldoen."

SREP-besluit: liquiditeitsmaatregelen

- De vereisten t.a.v. de liquiditeitsdekkingsratio zijn op 1 oktober 2015 van kracht geworden
- Voorbeelden van specifieke liquiditeitsmaatregelen:
 - liquiditeitsdekkingsratio hoger dan wettelijk minimum
 - specifieke minimum "overlevingsperiode"
 - minimumbedrag aan liquide activa

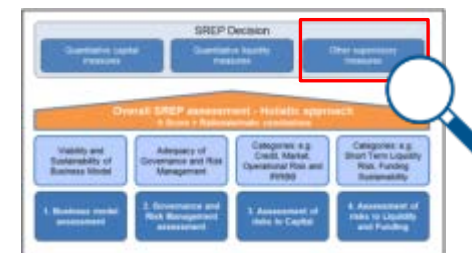

SREP-besluit: andere toezichtsmaatregelen

Artikel 16, lid 2, van de GTM-Verordening

De ECB heeft de volgende bevoegdheden:

- (a) instellingen te verplichten om eigen vermogen aan te houden bovenop de kapitaalvereisten
- (b) te verlangen dat de regelingen, processen, mechanismen en strategieën worden aangescherpt
- (c) instellingen te verplichten een plan te presenteren om opnieuw te voldoen aan de toezichtsvereisten en een uiterste termijn voor de uitvoering ervan vast te stellen, (...)
- (d) instellingen te verplichten om in verband met de eigenvermogensvereisten een specifiek voorzieningenbeleid te voeren of activa op een specifieke wijze te behandelen
- (e) restricties of beperkingen op te leggen aan de bedrijfsactiviteiten, de transacties of het netwerk van instellingen, of de afstoting te verlangen van activiteiten die buitensporige risico's voor de soliditeit van een instelling met zich meebrengen
- (f) te verlangen dat het aan de werkzaamheden, producten en systemen van instellingen verbonden risico wordt beperkt
- (g) van de instellingen te verlangen dat ze de variabele beloning beperken (...)
- (h) van instellingen te verlangen dat ze hun nettowinst gebruiken om het eigen vermogen te versterken
- (i) uitkeringen door de instelling aan aandeelhouders, leden of houders van aanvullend-tier 1-instrumenten te beperken of te verbieden mits het verbod geen wanbetaling van de instelling inhoudt
- (j) aanvullende of frequentere rapportagevereisten op te leggen (...)
- (k) specifieke liquiditeitsvereisten op te leggen, waaronder beperkingen ten aanzien van looptijd mismatches tussen activa en passiva
- (l) aanvullende informatie te verlangen
- (m) te allen tijde leden van de leidinggevende organen van kredietinstellingen te ontslaan

Horizontale dialoog met de sector

- ✓ Reguliere bijeenkomsten van verenigingen van banken en DG MS IV
- ✓ Workshops met alle belangrijke instellingen

Publieksvoorlichting

- ✓ Publicatie "Gids voor banktoezicht"
- ✓ Publicatie van ECB-standpunten (bv. inzake MDA, beloning, enz.)
- ✓ Toespraken van de (Vice-)Voorzitter van de Raad van Toezicht
- ✓ Brieven aan en gedachtewisselingen en hoorzittingen met leden van het Europees Parlement

Continue dialoog met banken

- ✓ SEP (programma voor onderzoek door de toezichthouder)
- ✓ Overleg tussen banken en JST's (met name voorafgaand aan SREP-besluiten – toezichtsdialoog)
- ✓ SREP-besluiten (recht om te worden gehoord)

De banken krijgen:

- ✓ de nodige duidelijkheid over de methodiek en de risicobeoordeling en kunnen op basis daarvan verbeteringsmaatregelen nemen
- ✓ de nodige zekerheid om hun kapitaalplanning uit te kunnen voeren

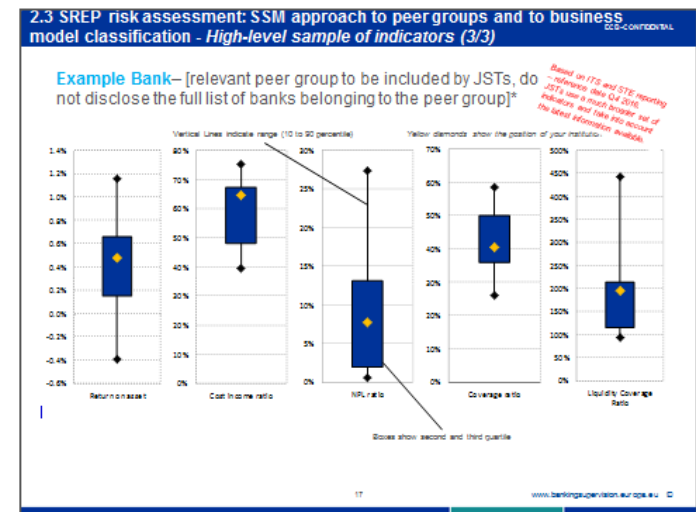
Verbeterde continue dialoog met banken

SREP-communicatiepakket

Gedeeld met alle belangrijke instellingen om te zorgen voor consistentie en kwaliteit in het gehele eurogebied:

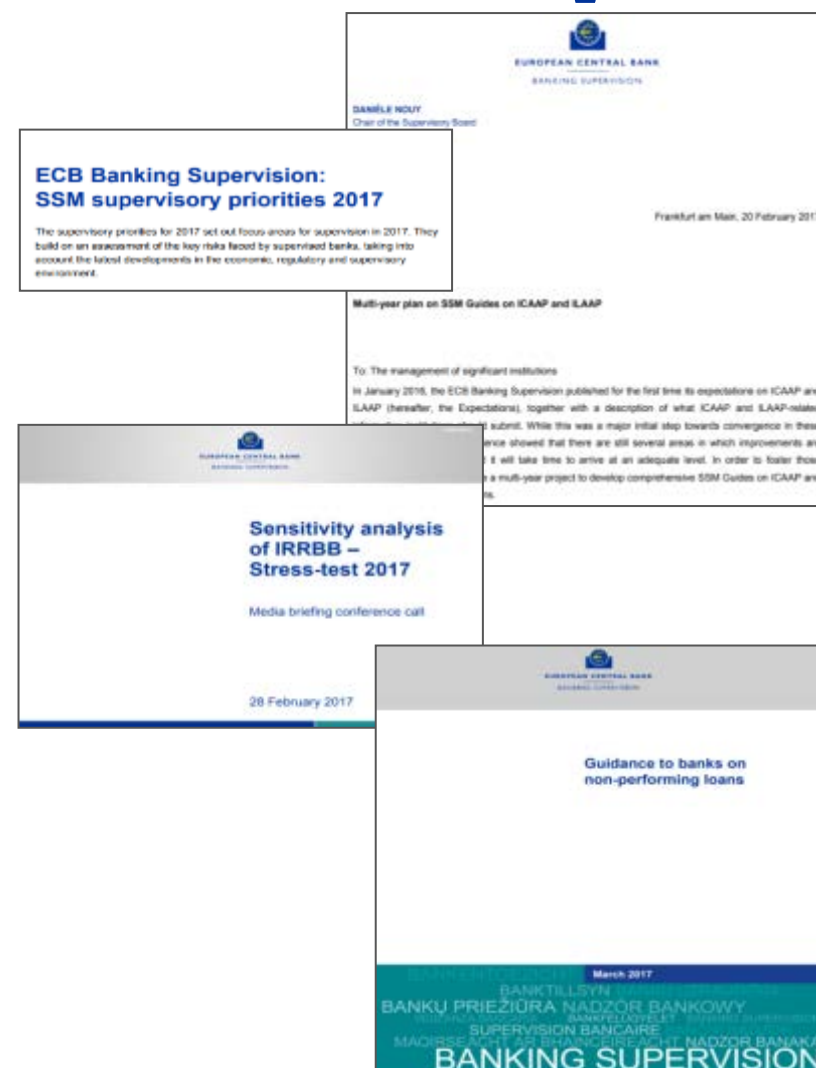
- indicatie van de sleutelfactoren bij de mogelijke besluiten (e.g. kapitaal, liquiditeit en andere specifieke kwalitatieve maatregelen)
- toetsing van de uitkomsten van de stresstest
- onderlinge vergelijking van kernindicatoren

Verbeterde openbare communicatie en horizontale dialoog

Gedurende de SREP-cyclus van 2017 heeft het SSM niet alleen de transparantie van het proces zelf vergroot maar ook die ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen en prioriteiten:

- December 2016: publicatie van de toezichtsprioriteiten van het SSM voor 2017
- Februari: meerjarenplan met betrekking tot SSM-Gidsen inzake ICAAP en ILAAP
- Februari: start van de ECB-gevoeligheidsanalyse van het IRRBB in het kader van de stresstest van 2017
- Maart: publicatie van leidraad voor banken over de aanpak van niet-renderende leningen
- Oktober: gedetailleerde communicatie over de uitkomsten van de stresstest van 2017 en de invloed daarvan op de SREP – teleconferenties met de hoofden communicatie van banken, analisten en de media
- November: hoorzitting met de Voorzitter bij het Europees Parlement
- Gedurende de gehele cyclus veel vergaderingen met verenigingen van banken

Derde SREP-cyclus kon op efficiënte wijze worden uitgevoerd en heeft gelijk speelveld bevorderd

➤ Aanzienlijke harmonisatie

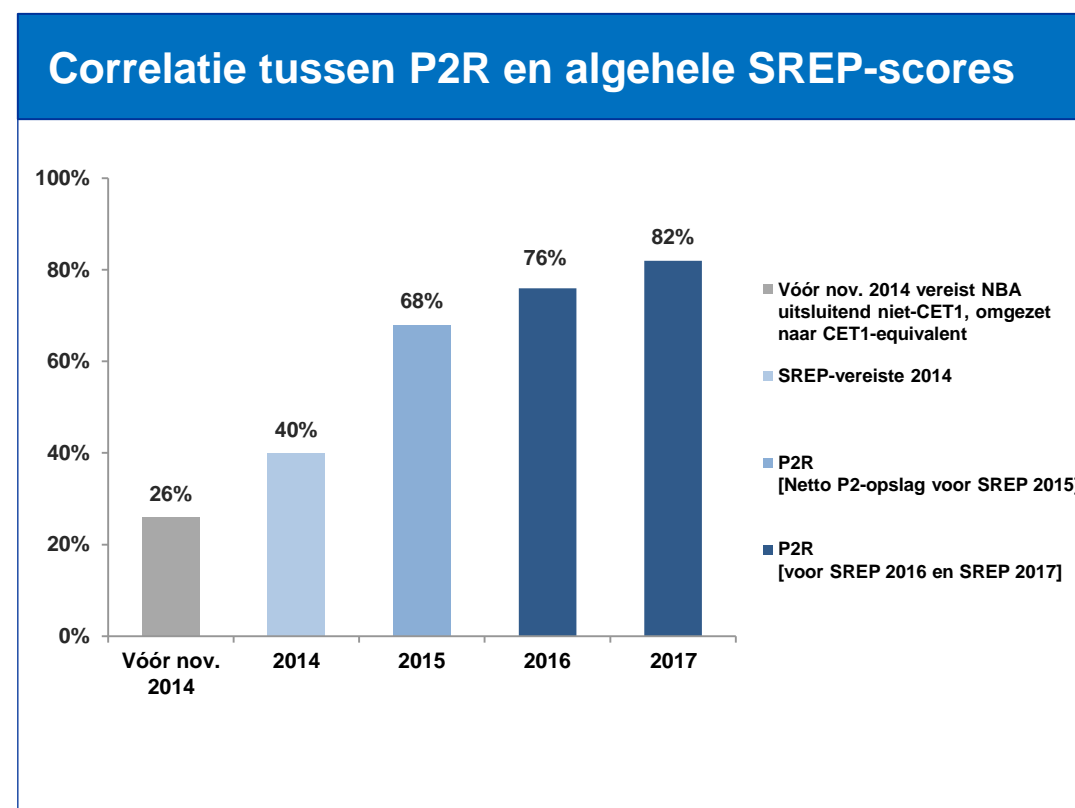
- beperkte oordeelsvrijheid werd effectief gebruikt
- sterkere correlatie tussen risicoprofiel van instellingen en kapitaaleisen

➤ Reeds gestarte initiatieven:

- In 2017: gevoeligheidsanalyse van het IRRBB in het kader van de stresstest 2017
- Meerjarenplan met betrekking tot SSM-Gidsen inzake ICAAP en ILAAP

➤ Voortdurende verbetering:

- De SREP-methodiek blijft verder worden ontwikkeld om de activiteiten en risico's van banken adequaat en met het oog op de toekomst te kunnen monitoren

Gebaseerd op banken met een definitief SREP 2017-besluit per 30 november 2017

Toelichting:

De correlatie kan niet 100% bedragen vanwege het feit dat risico's ook door middel van andere maatregelen (bv. kwalitatieve maatregelen) kunnen worden aangepakt.